

**CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO**

Predmetni programi

ENGLESKI JEZIK

IV, V, VI, VII, VIII i IX razred osnovne škole

ENGLESKI JEZIK

fakultativna nastava

I, II i III razred osnovne škole

Podgorica, 2011.

Predmetni programi

ENGLISKI JEZIK

IV, V, VI, VII, VIII i IX razred osnovne škole

ENGLISKI JEZIK fakultativna nastava

I, II i III razred osnovne škole

Izdavač: Zavod za školstvo
Urednik: Pavle Goranović
Lektura: Danijela Đilas
Tehnička priprema: Nataša Perić
Dizajn korica: Nevena Čabrilo
Štampa: "Pobjeda", Podgorica
Tiraž: 1000

Podgorica, 2011.

Savjet za opšte obrazovanje je na 47 sjednici prvog saziva, održanoj 25. 06. 2008. godine utvrdio izmjene predmetnog programa **Engleski jezik** za I, II i III razred (fakultativna nastava) osnovne škole i na 13. sjednici drugog saziva, održanoj 16. 12. 2010. godine izmjene predmetnog programa **Engleski jezik** za IV, V, VI, VII, VIII i IX razred osnovne škole.

S A D R Ź A J

PREDMETNI PROGRAM ENGLISKI JEZIK

1. Naziv nastavnog predmeta i predmetnog programa	7
2. Određenje predmetnog programa	7
3. Opšti ciljevi predmetnog programa.....	8
4. Sadržaji i operativni ciljevi predmetnog programa.....	9
5. Didaktičke preporuke	28
6. Korelacije među predmetima.....	35
7. Standardi znanja i ispitni katalog.....	36
8. Načini provjeravanja znanja i ocjenjivanje.....	44
9. Resursi za realizaciju	46
10. Profil i stručna sprema nastavnika/nastavnica i stručnih saradnika/saradnica	46

PREDMETNI PROGRAM ENGLISKI JEZIK – FAKULTATIVNA NASTAVA

1. Naziv nastavnog predmeta i predmetnog programa	49
2. Određenje predmetnog programa	49
3. Opšti ciljevi predmetnog programa.....	50
4. Sadržaji i operativni ciljevi predmetnog programa.....	51
5. Didaktičke preporuke	57
6. Korelacije među predmetima.....	67
7. Načini provjeravanja znanja i ocjenjivanje.....	68
8. Resursi za realizaciju	69
9. Profil i stručna sprema nastavnika/nastavnica i stručnih saradnika/saradnica	69

Predmetni program

ENGLISKI JEZIK

IV, V, VI, VII, VIII i IX razred osnovne šole

---

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA**STRANI JEZIK****NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA****ENGLESKI JEZIK (prvi strani jezik)****2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA****a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa**

Engleski jezik je danas glavno sredstvo komunikacije širom svijeta. U Crnoj Gori se može učiti od četvrtog razreda osnovne škole kao prvi strani jezik, od sedmog razreda kao izborni predmet i od prvog do trećeg razreda kao fakultativni predmet.

Osnovni elementi nastave stranih jezika su učenje jezika i sticanje znanja o jeziku, pa je i suština nastave engleskog jezika:

- osposobljavanje učenika/učenica za uspješnu usmenu i pismenu komunikaciju na engleskom jeziku i
- stvaranje dobre lingvističke osnove za dalje izučavanje jezika.

Osim ovih, nastava engleskog jezika obuhvata i druge opšteobrazovne i vaspitne sadržaje (*Vidi Opšti ciljevi predmetnog programa*).

b) Broj časova i nivoi postignuća po godinama obrazovanja

Razred	Prvi strani jezik 1– 6. godina učenja		
	Nedjeljni broj časova	Godišnji broj časova	Nivoi postignuća
IV	2	60+8*	A1.1
V	3	90+12*	A1.2
VI	4	120+16*	A2.1.1
VII	4	120+16*	A2.1.2
VIII	3	90+12*	A2.2
IX	3	81+12*	A2+
Ukupno	637	561+76*	

*Časovi koji se planiraju na nivou škole

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Ciljevi i zadaci učenja engleskog jezika u osnovnoj školi se zasnivaju na uvažavanju potreba i učenika/učenica i društva, te na kompetencijama koje omogućavaju da se te potrebe zadovolje.

Nastava engleskog jezika po ovom programu ima za cilj da:

- omogući učeniku/učenici da proširi svoju sposobnost sporazumijevanja izvan granica maternjeg jezika,
- stvori dobru lingvističku osnovu za dalje izučavanje jezika,
- osposobi učenike/učenice da počnu da preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i znanje, odnosno da počnu da izgrađuju svoje zahtjeve kao korisnici jezika i oblikuju lične ciljeve učenja, vrednuju svoja dostignuća i trude se da ih poprave, pripremajući ih tako za samostalno i permanentno učenje,
- podstiče pravilan razvoj ličnosti učenika/učenice u intelektualnom, emocionalnom i moralnom smislu, te njegovu/njenu kreativnost i osjećaj za lijepo,
- doprinese formiranju autonomne, demokratične, empatične ličnosti koja će, šireći svoja znanja o drugim narodima i kulturama i istovremeno razvijajući svijest o vlastitim kulturnim vrijednostima, biti sposobna da na primjeren način djeluje u interkulturalnom i plurilingvalnom okruženju.

Za realizaciju navedenih ciljeva učenici/učenice stiču jezička i druga znanja i vještine koje su pobrojane dalje u tekstu.

Lingvistička kompetencija

Učenici/učenice:

- upoznaju strani jezik na nivou fonetike, morfologije, sintakse, semantike, leksike i na tekstualnom nivou i osposobljavaju se za usmeno i pismeno sporazumijevanje.

Sociolingvistička kompetencija

Učenici/učenice:

- razvijaju sposobnost razumijevanja tekstova u pogledu njihove namjene i izvantekstualnih okolnosti sporazumijevanja,
- ovladavaju primjerenim načinima usmenog sporazumijevanja i neverbalnog reagovanja.

Diskursna kompetencija

Učenici/učenice:

- razvijaju strategije koje im omogućavaju da stvore primjeren usmeni i pisani tekst (organizuju, strukturiraju i prilagođavaju poruku).

Poznavanje strategija rješavanja problema u komunikaciji

Učenici/učenice:

- razvijaju strategije rješavanja nesporazuma i savladavanja prepreka u sporazumijevanju.

Sociokulturološko znanje

Učenici/učenice:

- upoznaju važne aspekte društva i kulture zemalja engleskog govornog područja i postaju svjesniji/e sličnosti i razlika između svijeta u kojem žive i onog koji upoznaju kroz učenje engleskog jezika.

Poznavanje strategija samostalnog učenja

Učenici/učenice:

- upoznaju i razvijaju strategije samostalnog učenja (aktivnosti koje koriste pri sticanju, čuvanju i upotrebi znanja), čime se osposobljavaju za permanentno učenje.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Predložene teme i sadržaji se odnose na cikluse u cjelini i nije ih obavezno obrađivati po navedenom redosljedu, ali je pri planiranju nastave neophodno uvažiti činjenicu da su neka znanja neophodna za usvajanje drugih.

Za predložene aktivnosti nastavnik/nastavnica će sam/sama odabrati oblike rada (individualni, rad u parovima, grupama ili frontalni).

II ciklus

TEMATSKI OKVIR: moja porodica, prijatelji i ja, moj razred i škola, moje igračke, kućni ljubimci, biljni i životinjski svijet, hrana i zdravlje, tijelo i odjeća, moj dom, vještine i sposobnosti, praznici (rođendan, Nova godina, ...), saobraćajna sredstva, kazivanje vremena, godišnja doba i vremenski uslovi, svakodnevni život, slobodno vrijeme (hobiji, sport, zabava, putovanja), moje okruženje (selo, grad, moja zemlja), svijet (juče, danas, sutra), životna sredina.

IV razred (1. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava kratka i jednostavna uputstva, - uoči glavnu misao i - pronade određene detalje u tekstu koji sluša (kratka pjesma, dijalog, priča, razbrajalica). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgovara glasove kojih nema u maternjem jeziku i reprodukuje intonaciju onoga što čuje, - recituje i pjeva jednostavne pjesme, - verbalno reaguje na pitanja nastavnika/nastavnice ili učenika/učenice i da sam/a postavlja pitanja, 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju uglavnom neverbalno (crtanjem, bojenjem, razvrstavanjem slika, pokretom, oblikovanjem i izradom predmeta od različitih materijala i sl.) i rjeđe verbalno. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igraju jezičke igre, - recituju i pjevaju pjesme, - daju i izvršavaju jednostavna uputstva i naredbe, - igraju uloge, - učestvuju u dramatizacijama, - učestvuju u razgovoru sa učenicima/učenicama ili nastavnikom/nastavnicom, - postavljaju pitanja na maternjem jeziku o značenju pojedinih riječi i rečenica, 	<p>Imenice – Nouns Regular plural Genitive 's</p> <p>Zamjenice –Pronouns Personal pronouns (singular) Demonstrative pronouns: <i>this, that</i> Interrogative pronouns: <i>who, what, whose</i></p> <p>Članovi–Articles Indefinite/Definite</p> <p>Brojevi–Numbers Cardinal numbers 1–20</p> <p>Pridjevi–Adjectives Possessive adjectives (<i>my, your, his, her</i>) Adjectives denoting size and colour</p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<ul style="list-style-type: none"> - koristi komunikacijske strategije (mimiku, gestove, zvukove i pitanja na maternjem jeziku koja se odnose na značenje riječi i rečenica), - koristi usvojene fraze i modele u dijalozima. <p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pisanu i govornu formu jezika, - čita naglas i prilično pravilno izgovara poznate riječi, - uoči glavnu misao kratkog pisanog teksta, - pronađe određene detalje u datom tekstu. <p>Pisanje i pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepíše pojedine riječi i kraće rečenice, - zapiše pojedine riječi po diktatu, - piše pojedine riječi, više riječi ili kraće rečenice po sjećanju, - piše čestitke (rođendan, Nova godina i drugi praznici). 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuju predmete i životinje, simuliraju sporazumijevanje u jednostavnim situacijama. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju kraće tekstove naglas, - odgovaraju na pitanja koja se odnose na smisao teksta koristeći maternji jezik, - postavljaju pitanja na maternjem jeziku o značenju riječi i rečenica, - traže određene detalje ili informacije u tekstu i reaguju uglavnom neverbalno (crtanjem, bojenjem, razvrstavanjem slika) i rjeđe verbalno, - izmiješane riječi sklapaju u smisaone cjeline. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisuju ili zapisuju po sjećanju riječi ili kratke rečenice, - zapisuju riječi po diktatu, - pišu čestitke i rade na jednostavnim projektnim zadacima. 	<p>Prijedlozi–Prepositions <i>In, on, under, behind</i></p> <p>Glagoli–Verbs Present Simple: <i>be (There is/are), have got (I've got, he's got, she's got), like</i></p> <p>Imperative</p> <p>Interrogative adverbs <i>How, where</i></p> <p>Vežnici–Conjunctions <i>And, but</i></p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički, pravopisni i fonološki sistem jezika, elementi dramatizacije.</p> <p>Poznavanje društva: "ja" u školi i porodici, porodični praznici i svečanosti.</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: igre i gestovi, kretanje uz muzičku pratnju.</p> <p>Muzička kultura: pjesme, razvijanje muzikalnosti i osjećaja za ritam.</p> <p>Likovna kultura: izrada crteža i postera različitim tehnikama.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozdravi i otpozdravi, - predstavi sebe i drugoga, - daje jednostavna uputstva i naredbe, - traži i daje informacije (vezane za imenovanje osoba, dijelova tijela, predmeta i životinja u neposrednoj okolini), - zahvali se, - iskaže pripadanje, - kaže uzrast, - izrazi dopadanje i nedopadanje, - izrazi osnovne prostorne odnose, - opisuje predmete i životinje (boja i veličina).			

II ciklus

V razred (2. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava jednostavna uputstva reagujući neverbalno i/ili verbalno (na engleskom ili, ponekad, na maternjem jeziku), - uoči glavnu misao i određene detalje (<i>ko, šta, gdje</i>) i pronade traženu informaciju u tekstu koji sluša. <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprodukuje izgovor i intonaciju onoga što čuje, - recituje i pjeva pjesme, - daje kratke, jednostavne odgovore na pitanja nastavnika/nastavnice ili učenika/učenice i da sam/a postavlja pitanja, - koristi utvrđene fraze za određene namjene, - učestvuje u razgovoru po modelu. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju neverbalno (npr. crtanjem, razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, kratkim odgovorima na pitanja). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - recituju, pjevaju i igraju jezičke igre, - daju i izvršavaju uputstva i naredbe, - učestvuju u razgovoru sa drugim učenicima/učenicama i nastavnikom/nastavnicom (postavljaju pitanja i daju odgovore) - postavljaju pitanja na maternjem jeziku o značenju riječi i rečenica, - igraju uloge, - učestvuju u dramatizacijama, - opisuju (osobe, mjesta, predmete), - simuliraju sporazumijevanje u jednostavnim situacijama, - pripremaju i sprovode jednostavne intervjue. 	<p>Imenice – Nouns Irregular plural (<i>man, woman, child, foot, tooth</i>) Genitive <i>s'</i> Genitive with <i>of</i></p> <p>Zamjenice – Pronouns Personal pronouns (plural, subject/object case) Demonstrative pronouns (<i>these, those</i>) Possessive pronouns</p> <p>Članovi – Articles Indefinite/Definite/Zero</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal numbers 20–100</p> <p>Pridjevi – Adjectives Possessive adjectives Demonstrative adjectives: <i>this, that, these, those</i></p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički, pravopisni i fonološki sistem jezika.</p> <p>Poznavanje društva: kuća, stan</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: igre i gestovi, kretanje uz muzičku pratnju.</p> <p>Muzička kultura: razvijanje i njegovanje muzikalnosti.</p> <p>Likovna kultura: izrada projekata različitim likovnim tehnikama.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čita naglas i prilično pravilno izgovara poznate riječi, - čita u sebi, - uoči glavnu misao kratkog pisanog teksta, - pronađe određene detalje u datom tekstu, - čita samostalno koristeći ponuđene izvore tekstova. <p>Pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunji tabelu, - dopuni rečenicu ili kraći tekst, - zapiše pojedine rečenice po diktatu, - zapiše nekoliko povezanih rečenica po modelu. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju kraće tekstove naglas i u sebi, - postavljaju pitanja o značenju pojedinih riječi i rečenica koristeći maternji jezik, - odgovaraju na pitanja koja se odnose na smisao teksta koristeći maternji i engleski jezik, - traže određene detalje i informacije u tekstu i reaguju neverbalno (npr. crtanjem, razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, kratkim odgovorima na pitanja), - izmiješane riječi sklapaju u smisaone cjeline, - rješavaju jednostavne zadatke sa višečlanim izborom. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju tabele, - dopunjavaju rečenice ili kraće tekstove, - zapisuju rečenice po diktatu, - pripremaju i sprovode jednostavne ankete, - rade na jednostavnim projektnim zadacima (npr. učestvuju u izradi zidnih novina). 	<p>Prijedlozi – Prepositions <i>at, next to, near</i></p> <p>Glagoli – Verbs Present Simple <i>Can (ability, permission)</i></p> <p>Prilozi – Adverbs Adverbs of frequency Interrogative adverb <i>when, why</i></p> <p>Veznici – Conjunctions And, but, or, because</p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Jezičke funkcije: Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje informacije (vezane za npr. lične podatke i lični opis, prostorije i opremu stana, sposobnosti i vještine i slično), - daje uputstva i naredbe, - prihvati izvinjenje i izvini se, - ponudi nešto, prihvati i odbije, - izrazi mišljenje, - izrazi dopadanje i nedopadanje, - daje upozorenja, - postavlja pitanja o tome čije je nešto i daje odgovore na takva pitanja, - postavlja pitanja o tome gdje se nešto nalazi i daje odgovore na takva pitanja, - kratko opiše osobe, mjesta i predmete.			

VI razred (3. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije sva jednostavna uputstva i reaguje neverbalno i verbalno koristeći engleski i rijetko maternji jezik, - uoči glavnu misao i detalje (<i>ko, šta, gdje, kako, čiji, koji, koliko</i>) i pronade traženi podatak u tekstu koji sluša i to pokaže izvršenjem jednostavnih zadataka reagujući neverbalno ili verbalno (usmeno ili u pisanoj formi), - uoči neke izvantekstualne okolnosti sporazumijevanja (npr. raspoloženje i odnos među sagovornicima). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odgovori na pitanja i sam/a ih postavi, - učestvuje u kratkim vođenim aktivnostima i razgovorima koji su inicirani uz pomoć vizuelnih i drugih podsticaja, koristeći uglavnom memorisani jezik, - pita o značenju riječi i rečenica na engleskom jeziku. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju neverbalno (npr. crtanjem, razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - recituju, pjevaju i igraju jezičke igre, - učestvuju u razgovoru sa drugim učenicima/učenicama i nastavnikom/nastavnicom (postavljaju pitanja i daju odgovore, razmjenjuju informacije), - speluju, - igraju uloge, - učestvuju u dramatizacijama, - simuliraju sporazumijevanje u određenim situacijama, - postavljaju pitanja na engleskom jeziku o značenju riječi i rečenica, - pripremaju, sprovode intervjue i izvještavaju, - opisuju (osobe i njihovo ponašanje, životinje, mjesta i događaje). 	<p>Imenice – Nouns Double genitive Plural of nouns ending in <i>-f, -y, -o, -s, -x, -sh, -ch</i> Countable/uncountable nouns</p> <p>Zamjenice – Pronouns Possessive pronouns (<i>plural</i>) Indefinite pronouns: <i>one, ones</i> Partitive pronouns: <i>some(body, -thing) any(body, -thing), no(body, -thing)</i> in determiner and nominal function Introductory <i>it (It's one o'clock, It's raining)</i></p> <p>Članovi – Articles Indefinite/Definite/Zero</p> <p>Brojevi – Numbers Ordinal numbers (1–100)</p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički, pravopisni i fonološki sistem jezika.</p> <p>Biologija: zdravlje, ishrana.</p> <p>Građansko vaspitanje: razvijanje i njegovanje demokratskih vrijednosti, razvijanje osjećaja odgovornosti i obaveza u okviru porodice i škole, dječja i ljudska prava.</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: sportovi.</p> <p>Muzička kultura: njegovanje muzikalnosti.</p> <p>Likovna kultura: primjena likovnih tehnika u samostalnim projektima.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čita naglas i prilično pravilno izgovara poznate riječi, - uoči glavnu misao i pronade detalje (<i>ko, šta, gdje, kako, čiji, koji, koliko</i>) u tekstu koji čita, reagujući neverbalno ili verbalno na engleskom jeziku, - razumije kratke činjenice tekstova, - koristi bilingvalni rječnik da dođe do značenja novih riječi. <p>Pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upotrebljava osnovna pravila interpunkcije i pravopisa, - napiše kraći vođeni funkcionalni tekst po modelu, - zapiše misli u obliku rečenica, odnosno kraćih tekstova. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst i reaguju neverbalno (npr. crtanjem, razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja), - rješavaju zadatke sa višečlanim izborom. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju tabele, - dopunjavaju rečenice ili tekstove, - zapisuju rečenice po diktatu, - pripremaju i sprovode ankete, - rade na projektnim zadacima (npr. učestvuju u izradi zidnih novina). 	<p>Pridjevi – Adjectives Position of adjectives (size, colour) Interrogative adjectives: <i>which</i> Quantifiers: <i>some, any, many, much, a little, a few, a lot of</i> Adjectives denoting nations</p> <p>Prijedlozi – Prepositions Prepositions denoting place, time, direction</p> <p>Glagoli – Verbs Present simple Present continuous Past simple – regular verbs, irregular verbs (be, go, see, do, make, buy) Modal verbs: <i>Must</i> (obligation) <i>Have to</i> (obligation) <i>Would like</i> (wish) <i>Shall</i> (suggestion) Verb + infinitive/gerund</p> <p>Prilozi – Adverbs Interrogative adverbs and phrases: <i>how much, how many</i> Adverbs and adverbial phrases denoting time: <i>now, at the moment, ago, yesterday, last night</i> ,, Position of adverbs</p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje informacije vezane za svakodnevne aktivnosti, događaje i ljude iz prošlosti, vrijeme, značenje, rođendane i datume, cijene, dimenzije i udaljenost, školske predmete i raspored časova, odnose među ljudima, želje, zanimanja, hobije i interesovanja, prevozna sredstva, izgovor i pisanje riječi u engleskom jeziku - daje uputstva i naredbe, - izrazi slaganje i neslaganje, - traži i daje sugestije, - traži i daje dozvole i izriče zabranu, - izrazi obavezu, - ljubazno zamoli za nešto, - ponudi, prihvati i odbije pomoć, - izrazi odobravanje, - daje objašnjenje, - opisuje osobe, životinje, mjesta i događaje. 			

III ciklus

TEMATSKI OKVIR: moja porodica, prijatelji i ja, moj dom, razred i škola, odnosi u porodici i društvu, zdravi stilovi života, vještine i sposobnosti, praznici, biljni i životinjski svijet, klima i klimatske promjene, životna sredina, svakodnevni život, slobodne aktivnosti, muzika, film, sport, moje okruženje (selo, grad, moja zemlja, druge zemlje), orijentacija u prostoru, svijet (juče, danas, sutra), obrazovanje i životni pozivi, nauka i umjetnost, mediji, ICT tehnologija, višejezičnost (plurilingvalnost) i interkulturalnost.

VII razred (4. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora</p> <p>Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava sva jednostavna i neka kompleksnija ali jasno formulisana uputstva, - pokaže izvršenjem zadatka (u kraćoj govornoj ili pisanoj formi na engleskom jeziku) da je razumio/jela glavne misli teksta koji se odnosi na prošlost, sadašnjost ili budućnost i/ili da je uočio/la određene detalje u tekstu koji je slušao/la, - uoč pojedine okolnosti sporazumijevanja (npr. odnose među sagovornicima i njihovo raspoloženje). 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja i razgovorom o tekstu). 	<p>Imenice – Nouns More + countable/uncountable nouns Less + uncountable nouns</p> <p>Zamjenice – Pronouns Relative pronouns: <i>who, which</i></p> <p>Članovi – Articles Indefinite/Definite/Zero</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal /Ordinal</p> <p>Pridjevi – Adjectives Comparison of monosyllabic /bisyllabic adjectives: regular and irregular: <i>good, bad</i> Comparison of multi-syllabic adjectives</p> <p>Prijedlozi – Prepositions Prepositions denoting place, time, direction:</p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički, pravopisni i fonološki sitem jezika.</p> <p>Istorija: različite istorijske ličnosti.</p> <p>Građansko vaspitanje: razvijanje i njegovanje demokratskih vrijednosti, razvijanje osjećaja odgovornosti i obaveza u okviru porodice i škole.</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: sportovi.</p> <p>Muzička kultura: njegovanje muzikalnosti i scenskog izraza.</p> <p>Likovna kultura: primjena likovnih tehnika u samostalnim projektima.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuje u razgovorima po modelu, - koristi znanje jezika, da zamijeni i prilagodi pojedine riječi i fraze, - zamoli za ponavljanje kada nešto nije razumio/jela. <p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno izgovara poznate riječi pri čitanju naglas, pokaže izvršenjem zadatka (u kraćoj govornoj ili pisanoj formi na engleskom jeziku) da je razumio/jela glavne misli teksta koji se odnosi na prošlost, sadašnjost ili budućnost i/ili da je u njemu uočio/la određene detalje, - uočiti pojedine okolnosti sporazumijevanja (npr. odnose među sagovornicima i njihovo raspoloženje), - koristi kontekst da predvidi značenja nepoznatih riječi. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuju u razgovoru sa drugim učenicima/učenicama ili nastavnikom/nastavnicom (postavljaju pitanja i daju odgovore, razmjenjuju informacije), - igraju uloge, - učestvuju u dramatizacijama, - opisuju i upoređuju osobe, mjesta, predmete, događaje i jednostavne procese, - simuliraju sporazumijevanje u određenim situacijama, - pripremaju i sprovode intervjue, - izvještavaju, - pripovijedaju. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja i razgovorom o tekstu, rješavanjem problema, rješavanjem zadataka sa višečlanim izborom), - izmiješane riječi sklapaju u smisaone cjeline, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu. 	<p>Glagoli – Verbs Past Simple (irregular verbs) Present Perfect Tense (ever, never) <i>Going to</i> (intention) Present continuous (future plans) Future tense Imperative (directions) Negative imperative(prohibition) Infinitive (purpose) Verb + infinitive/gerund Modal verbs: <i>Can</i> (possibility), <i>could</i> (polite request) <i>Would ... like?</i> (invitation, offer) <i>Should</i> (advice) <i>Mustn't</i> (prohibition)</p> <p>Prilozi – Adverbs Adverbs of manner (regular), irregular (<i>fast, well, hard</i>) Relative adverbs: <i>where</i> Adverbs and adverbial phrases denoting time: <i>this evening, tomorrow, then, finally, ever, never</i> Intensifiers: <i>very, quite,</i></p> <p>Rečenice – Clauses Adverbial clauses of comparison (<i>than, as</i>)</p> <p>Exclamatory sentences <i>What + (a) noun</i></p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Pismeno izražavanje: Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upotrebljava osnovna pravila interpunkcije i pravopisa, - udruži rečenice u pasuse, - piše kraće funkcionalne tekstove (pismo, dnevnik, intervju, anketa), - opiše i upoređuje osobe, mjesta, predmete, događaje i jednostavne procese. <p>Jezičke funkcije: Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje informacije (vezane za npr. porodične odnose, zdravlje, sposobnosti i vještine u prošlosti, događaje i ljude iz prošlosti, određene planove i namjere za budućnost), - izrazi uzrok i posljedicu, - traži i daje sugestije i reaguje na njih, - ljubazno formuliše svoje zahtjeve i odgovori na zahtjeve drugih, - nešto ljubazno ponudi, prihvati ili odbije, - uputi, prihvati ili odbije poziv, - vodi razgovor i da se dogovara o zajedničkim aktivnostima, - izrazi kritiku/komentar, - opiše i upoređuje osobe, mjesta, predmete, događaje i jednostavne procese. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju tabele, - dopunjavaju tekstove, - pišu kraće funkcionalne tekstove (pismo, dnevnik, intervju, anketa), - opisuju i upoređuju osobe, mjesta, predmete, događaje i jednostavne procese, - rade na projektnim zadacima (npr. učestvuju u izradi zidnih novina). 		

VIII razred (5. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije sva jednostavna i pojedina složenija uputstva, - pokaže izvršenjem zadatka (u govornoj ili pisanoj formi na engleskom jeziku) da je razumio/jela glavne misli teksta i/ili da je u njemu uočio/la određene detalje, - ponekad dođe do tražene informacije na osnovu razumijevanja onoga što tekst sadrži, - prepozna izvantekstualne okolnosti sporazumijevanja (npr. odnose među sagovornicima i njihovo raspoloženje). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuje u kratkim razgovorima, - traži i daje informacije i mišljenja o nedavnim događajima i iskustvima, svakodnevnim aktivnostima i interesovanjima kao i o planovima za budućnost, - izvještava, - pripovijeda i mada praveći greške izražava se razumljivo, sa malo ili nimalo poteškoća. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja i razgovorom o tekstu). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuju u razgovoru sa drugim učenicima/učenicama ili nastavnikom/nastavnicom (postavljaju pitanja i daju odgovore, razmjenjuju informacije), - igraju uloge, - učestvuju u dramatisacijama, - simuliraju sporazumijevanje u određenim situacijama, - pripremaju i sprovode intervju, - izvještavaju, - pripovijedaju. 	<p>Imenice – Nouns Countable/uncountable nouns</p> <p>Zamjenice – Pronouns Reflexive pronouns</p> <p>Članovi – Articles Indefinite/DefiniteZero</p> <p>Brojevi–Numbers Cardinal/Ordinal</p> <p>Pridjevi – Adjectives Equal comparison (as.....as)</p> <p>Predlozi – Prepositions <i>Place, time, direction</i></p> <p>Glagoli – Verbs Present perfect tense Past continuous Stative verbs (<i>look, feel, sound, smell, taste + adjective</i>) Question tags Modal verbs and expressions: <i>May</i> (possibility) <i>Will/won't</i> (offer, willingness, refusal) <i>Would rather + bare infinitive</i> Used to Verbs with two objects</p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: upoređivanje gramatičkih sistema.</p> <p>Biologija sa ekologijom: zaštita i unapređivanje životne sredine.</p> <p>Hemija: nove tehnologije i njihov uticaj na životnu sredinu.</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: sportovi.</p> <p>Muzička kultura: njegovanje muzičkog ukusa.</p> <p>Likovna kultura: primjena različitih likovnih tehnika u samostalnim projektima.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta</p> <p>Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno izgovara poznate riječi pri čitanju naglas, - pokaže izvršenjem zadatka (u govornoj ili pisanoj formi na engleskom jeziku) da je razumio/jela glavne misli pisanog teksta i/ili da je u njemu uočio/la određene detalje, - ponekad dođe do tražene informacije na osnovu razumijevanja onoga što tekst sadrži, - razumije tekstove sa poznatim jezikom u novom kontekstu, - dođe do značenja nepoznatih riječi koristeći kontekst i gramatičko razumijevanje. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja, razgovorom o tekstu, rješavanjem problema, rješavanjem zadataka sa višečlanim izborom). 	<p>Prilozi – Adverbs Adverbs and adverbial phrases of time (<i>just, yet, already, since, for</i>)</p> <p>Veznici – Conjunctions Although, while, as, if</p> <p>Rečenice – Clauses Conditional clauses (type 0) Clauses of concession (<i>although, while</i>)</p> <p>Clauses of result/consequence (<i>so ... that ..</i>) Clauses of reason Clauses of comparison (<i>not + so + adjective + as</i>) Adverbial clauses of time (before, when)</p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da postane svjestan/svjesna razlike između pravila usmenog i pismenog izražavanja i da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upotrebljava osnovna pravila interpunkcije i pravopisa, - primjenjuje usvojena gramatička pravila i leksiku, - samostalno piše funkcionalne tekstove (pismo, dnevnik, intervju, anketa), - piše kraće vođene sastave, - piše kraće sastave (eseje). <p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje mišljenja, - izrazi uslov, uzrok i posljedicu, - izrazi obećanje, - traži i daje uputstva za snalaženje u prostoru, - izrazi slaganje i neslaganje, - opiše osjećanja. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju tabele, - dopunjavaju tekstove, - pišu funkcionalne tekstove, - pišu kraće vođene tekstove, - pišu kraće sastave (eseje), - rade na projektnim zadacima (npr. učestvuju u izradi zidnih novina). 		

IX razred (6. godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije složenija uputstva, - razumije glavne misli i detalje, pronade traženi podatak, uoči vremenske i uzročne odnose u tekstu koji je slušao/la, - iznese i jednostavno obrazloži svoje mišljenje o sadržaju teksta, - razlikuje činjenice i mišljenja, - prepozna izvantekstualne okolnosti sporazumijevanja i komentariše ih (govornici, situacija, namjena teksta). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - započne i održi razgovor o prošlim, sadašnjim i budućim zbivanjima, - improvizuje i parafrazira, - koristi engleski jezik za zadovoljavanje rutinskih potreba za informacijama i objašnjenjima, - izvještava, - pripovijeda. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja i razgovorom o tekstu). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuju u razgovoru sa drugim učenicima/učenicama ili nastavnikom/nastavnicom (postavljaju pitanja i daju odgovore, razmjenjuju informacije), - igraju uloge, - učestvuju u dramtizacijama, - simuliraju sporazumijevanje u određenim situacijama, - pripremaju i sprovode intervjue, - izvještavaju, - pripovijedaju, - učestvuju u diskusiji. 	<p>Imenice – Nouns Countable/uncountable nouns</p> <p>Članovi – Articles Definite/Indefinite/Zero</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal/Ordinal</p> <p>Predlozi – Prepositions Prepositions denoting place, time, direction</p> <p>Glagoli – Verbs Present perfect continuous Past perfect Present simple passive Past simple passive Reported speech (statements, questions, commands) with <i>say, tell, ask</i> Modal verbs and expressions: <i>Have got + infinitive with to</i> <i>Had better + bare infinitive</i> <i>Can, might</i> (suggestion) <i>Ought to</i> (desirability) Verb + infinitive/gerund</p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: upoređivanje gramatičkih sistema.</p> <p>Bilogija sa ekologijom: zaštita životne sredine.</p> <p>Fizička kultura i zdravlje: sportovi.</p> <p>Muzička kultura: njegovanje muzičkog ukusa.</p> <p>Likovna kultura: primjena različitih likovnih tehnika u samostalnim projektima.</p> <p>Informatika upotreba kompjutera.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta</p> <p>Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno izgovara poznate riječi pri čitanju naglas a kod nepoznatih se ne zbunjuje, - razumije glavne misli i detalje, pronade traženi podatak, uoči vremenske i uzročne odnose u tekstu koji čita, da iznese i jednostavno obrazloži svoje mišljenje o sadržaju teksta, - razlikuje činjenice i mišljenja, - prepozna izvantekstualne okolnosti i komentariše ih (govornici, situacija, namjena teksta), - uoči odnose između dijelova teksta i toka pripovijedanja. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst i reaguju neverbalno (npr. razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji) i verbalno (ispunjavanjem tabela, dopunjavanjem teksta, odgovorima na pitanja i razgovorom o tekstu, rješavanjem problema, rješavanjem zadataka sa višečlanim izborom). 	<p>Prilozi – Adverbs Comparison of adverbs</p> <p>Rečenice – Clauses Conditional clauses (type 1 and 2)</p>	

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upotrebljava osnovna pravila interpunkcije i pravopisa, - primjenjuje usvojena gramatička pravila i leksiku, - samostalno stvara kraće tekstove (kreativno pisanje). <p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrazi savjet i upozorenje, - traži, daje, prihvata i odbija izvinjenje, - izrazi želju ili žaljenje u vezi sa stvarima koje su u suprotnosti sa činjeničnim stanjem, - izrazi različite stepene vjerovatnoće, - izrazi posljedicu, - izrazi prijetnju, - iznese vrijednosni sud, - obrazloži mišljenje. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju tabele, - dopunjavaju tekstove, - pišu funkcionalne tekstove, - pišu kraće sastave (eseje), - rade na projektnim zadacima (npr. učestvuju u izradi zidnih novina). 		

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Namjera ovih didaktičkih preporuka je da pomognu nastavniku/nastavnici da ostvari postavljene ciljeve primjenjujući u nastavi najnovija saznanja iz područja primijenjene lingvistike, pedagogije i psihologije, te pozitivna domaća i strana iskustva vezana za nastavu i učenje engleskog jezika, a da pri tome ne ograniče njegovu/njenu kreativnost.

Nastavnik/nastavnica i učenik/učenica u savremenoj nastavi

U središtu pažnje savremene nastave je učenik/učenica i proces učenja. Uvažavajte uzrast, sposobnosti, potrebe, interesovanja i želje svojih učenika/učenica. Nastavnik/nastavnica nije više jedini izvor znanja i informacija i njegova/njena uloga nije samo prenošenje znanja. Vaš zadatak je i da podstičete učenike/učenice da koriste i druge izvore znanja i informacija i da ih učite kako da uče (Vidi *Autonomija učenika/učenice*).

Potrudite se da atmosfera u razredu bude prijatna i nesputavajuća, a istovremeno i radna, jer samo u takvoj atmosferi nastava može biti uspješna. Atmosfera napetosti i straha čini svako učenje neefikasnim. Koristite metodu pozitivne motivacije. Izbjegavajte negativnu kritiku. Prihvatite učenike/učenice kao ravnopravne sagovornike i stvorite atmosferu uzajamnog povjerenja (nastavnik/nastavnica–učenik/učenica i učenik/učenica– učenik/učenica) – prijatnije ćete se osjećati i vi i vaši/e učenici/učenice, jer ste na istom zadatku: njihov uspjeh je i vaš uspjeh.

Ne dozvolite sebi da zaboravite da osim operativnih, nastava engleskog jezika ima i opšte ciljeve.

Neka vaša nastava djeluje podsticajno na razvoj vaših učenika/učenica u intelektualnom, emocionalnom, moralnom, kreativnom i estetskom smislu.

Vaša nastava treba da doprinese i formiranju autonomnih, demokratičnih i empatičnih ličnosti. Učite ih tome i na vlastitom primjeru. Podstičite samopouzdanje i nezavisnost, kooperativnost, kulturu dijaloga, tolerantnost, razumijevanje i uvažavanje različitosti i pripremajte vaše učenike/učenice za život u multikulturalnom i plurilingvalnom društvu.

Upotreba maternjeg jezika

Upotrebu maternjeg jezika u učionici svedite na najmanju moguću mjeru, ali nikada to ne činite na uštrb ostvarivanja postavljenih ciljeva. Navikavajte učenike/učenice da u učionici koriste engleski jezik koliko god im to dozvoljava njihovo trenutno jezičko znanje, a crnogorski jezik upotrebite kada je to efikasnije i produktivnije.

Aktivnosti: Razvijanje jezičkih vještina

Pri izboru aktivnosti povedite računa o **diferencijaciji i raznovrsnosti**.

1. Diferencijacija

Odaberite ili adaptirajte aktivnosti tako da odgovaraju različitim stilovima učenja (vizuelni, auditivni, kinestetički) i nivoima znanja vaših učenika/učenica (slabiji, bolji/e učenici/učenice). Ako stalno koristite aktivnosti koje odgovaraju samo jednom stilu učenja, učenici/učenice kojima ne odgovara taj stil biće u neravnopravnom položaju i teže i sporije će učiti. Isto tako, ako sve aktivnosti zahtijevaju viši nivo jezičkih znanja i vještina, slabiji/e učenici/učenice će biti demotivisani/e i neće htjeti/moći u njima učestvovati.

2. Raznovrsnost

Imajte na umu da smjenjivanje različitih oblika nastave (frontalnog, individualnog i rada u parovima i grupama), kraćih i dužih, bučnijih i tiših aktivnosti, kao i smjenjivanje perioda koncentrisane pažnje i opuštanja, daje nastavi notu raznovrsnosti i pospješuje motivaciju.

Razumijevanje živog i snimljenog govora

Koristite što je moguće raznovrsnije izvore autentičnih tekstova za slušanje (pjesme, priče, razgovore dviju ili više osoba, kraće monologe, kraća izlaganja, radio i TV reklame, vijesti, odlomke iz radio/TV emisija i serija, odlomke iz filmova) jer nam je cilj da osposobimo učenike/učenice da razumiju prirodni (živi ili snimljeni) govor.

Iako u nastavi koristite snimke autentičnih tekstova, uvijek imajte na umu da izgovor i intonacija nastavnika/nastavnice često imaju presudan uticaj na izgovor i intonaciju njegovih/njenih učenika/učenica, posebno onih najmlađeg uzrasta. Pogrešan izgovor usvojen u najmlađem uzrastu/početnoj fazi učenja je kasnije teže popraviti.

Ne zaboravite da aktivnosti za razvijanje vještine razumijevanja govora valja sprovesti u tri koraka:

Slušanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/učenica za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, pisanim tekstovima na istu temu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (ključne riječi i fraze objašnjavamo i zapisujemo na tablu) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom slušanja.

Tokom slušanja učenici/učenice rade zadatke za provjeravanje razumijevanja koji zahtijevaju kratke odgovore: zadatke višečlanog izbora, zadatke tipa "tačno/netačno", popunjavanje tabele, popunjavanje praznina u tekstu (ako je potrebno, učenici/učenice mogu čuti tekst više puta).

Aktivnosti nakon slušanja služe za provjeravanje razumijevanja odslušanog teksta i u ovoj fazi se preporučuje integracija sa ostalim jezičkim vještinama: može se uraditi zajednički rezime teksta (ne prepričavanje!), povesti razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, pripremiti i izvesti dramatizacija teksta, zamisliti intervju sa osobom iz teksta, osmisлити projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu i sl.

Usmeno izražavanje

Pomozite učenicima/učenicama da se temeljno pripreme za usmene aktivnosti: zajedno odaberite temu i leksiku potrebnu za njenu obradu i dajte im dovoljno vremena za razmišljanje.

Uspješne su one aktivnosti koje omogućavaju stvarnu razmjenu znanja, informacija, ideja, mišljenja, bilo da se radi o aktivnostima dijaloškog ili monološkog tipa. Poželjno je da u aktivnostima učestvuje što više učenika/učenica, što se postiže radom u parovima ili manjim grupama.

Vještina vođenja razgovora nije samo u jasnom izražavanju misli, stavova, ideja. Ona uključuje i sposobnost aktivnog slušanja, pa zato učimo učenike/učenice da pažljivo slušaju onoga ko govori i da ga ne prekidaju bez potrebe.

Razumijevanje pisanog teksta

U nastavi ćemo koristiti što je moguće raznovrsnije autentične tekstove za čitanje (pjesme, priče, dijaloge, pisma, prospekte, brošure, novinske članke, odlomke iz književnih djela). Cilj nam je da osposobimo učenike/učenice za samostalno čitanje i razumijevanje nepoznatih autentičnih tekstova (koristeći odgovarajuću tehniku čitanja: brzo čitanje radi utvrđivanja osnovne ideje, čitanje radi traženja specifične informacije, čitanje radi uočavanja detalja i implicitnog značenja).

Čitanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/učenica za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, razgovorom o iskustvu učenika/učenica vezanom za problematiku obrađenu u tekstu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (objašnjavamo ključne riječi i fraze) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom ili nakon čitanja.

Razumijevanje teksta se može provjeravati tokom ili nakon čitanja. Izbor aktivnosti će zavisiti od toga kada se provjeravanje vrši, a kada god je to moguće čitanje treba povezati sa govorom i pisanjem. Najčešće se koriste sljedeće aktivnosti: odgovori na pitanja, popunjavanje praznina u tekstu ili tabeli, sklapanje izmiješanih dijelova teksta u smisaone cjeline/hronološkim redom, zadaci višečlanog izbora, zadaci tipa 'tačno/netačno', davanje naslova dijelovima teksta, rezime teksta (ne prepričavanje!), razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, dramatizacija teksta, zamišljeni intervju sa osobom iz teksta, projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu.

Pismeno izražavanje

Za razvijanje vještine pismenog izražavanja možemo koristiti tzv. kontrolisano pisanje (transformacije rečenica, pisanje po modelu, slici, dijagramu) ili pisanje na slobodnu temu (pisanje pisma, pjesme, priče, dijaloga, oglasa, izvještaja, komentara na tekst/knjigu/film).

Skrenite pažnju učenicima/učenicama na važnost samog procesa pisanja i sami obratite pažnju na njega, a ne samo na proizvod pisanja. Podstičite ih da se pridržavaju metodičkog pristupa pisanju: razmišljanje o temi, zapisivanje ideja, grupisanje i organizovanje ideja u paragrafe. U ovoj fazi se ne obraća pažnja na jezičku preciznost. Tek nakon što tekst dobije odgovarajuću formu provjerava se adekvatnost leksike, gramatička pravilnost, pravopis, interpunkcija.

Pisanje se može odvijati i u parovima i grupama i to ne samo u početnim, već u svim fazama učenja. Rad u grupi daje učeniku/učenici osjećaj sigurnosti i oslobađa ga/je straha od 'javne sramote', pa je zato često i produktivniji i efikasniji nego individualni.

Navikavajte učenike/učenice da najprije samostalno, ili u paru ili grupi, pregledaju svoj rad, pa tek onda da zatraže pomoć nastavnika/nastavnice.

Gramatika

Za učenje gramatičkih struktura danas se uglavnom koristi induktivni pristup: učenici/učenice sami otkrivaju jezičke strukture i formiraju pravila vezana za formu i upotrebu, a zatim ih upoređuju sa gramatičkim pravilima u udžbenicima/gramatikama.

Gramatičke strukture uvodimo postepeno uz mnogo smisaonih primjera i utvrđujemo ih na velikom broju vježbi u stvarnim komunikacijskim situacijama. Zadaci treba da budu raznovrsni, da učenicima/učenicama omoguće primjenu prethodnih znanja, opštih znanja i mašte. Učenje je efikasnije ako su strukture uključene u tekst, odnosno ako iz njega proizilaze jer učeniku/učenici omogućavaju razumijevanje i adekvatno reagovanje.

Ciklično vraćanje na već poznate strukture će omogućiti učenicima/učenicama da usvoje strukture koje nijesu bile savladane ili da automatizuju upotrebu već savladanih struktura.

Neke gramatičke strukture je dovoljno da učenici/učenice samo prepoznaju i razumiju, dok druge treba da znaju da koriste sa manjom ili većom preciznošću.

Učenici/učenice ne reprodukuju gramatička i druga pravila koja objašnjavaju jezičku strukturu i upotrebu. Poznavanje pravila nije predmet ocjenjivanja.

Leksika

Učenje leksike se smatra jednim od najbitnijih elemenata u učenju stranog jezika i treba joj posvetiti dužnu pažnju. Za prezentaciju i utvrđivanje nove leksike možemo koristiti:

- predmete, slike, gestove, mimiku,
- tvorbu riječi (izvedenice, složenice, konverzija),
- sinonime, antonime, definicije,
- određivanje značenja riječi na osnovu konteksta,
- korišćenje jednojezičnih i dvojezičnih rječnika.

Pokažite učenicima/učenicama da leksiku ne čine samo pojedinačne riječi. Skrećite im pažnju na kolokacije. Učite ih da grupišu riječi, npr. u gramatičke (*happy, unhappy, happily, unhappily, happiness, unhappiness*) ili semantičke grupe (*happy, contented, joyful, pleased*).

Pripremajte aktivnosti za ciklično ponavljanje ranije obrađene leksike.

Ispravljanje grešaka

Kada ispravljate greške činite to na podsticajan način. Dok govore, učenike/učenice ne treba prekidati zbog grešaka koje prave. Evidentirajte ozbiljnije greške i ukažite na njih kad se završi govorna aktivnost. U pismenim zadacima (testovima i sastavima) označite tip greške i, ako je to moguće, prepustite učeniku/učenici da je sam/a ispravi. Pružite učenicima/učenicama što je moguće češće priliku da sami/e ispravljaju svoje greške ili da to čine u paru ili grupi.

Domaći zadaci

Cilj domaćih zadataka je utvrđivanje znanja i vještina koje učenici/učenice stiču u nastavi i, u izvjesnoj mjeri, podsticanje samostalnosti u učenju. Pri planiranju domaćih zadataka vodite računa o sljedećem: *preporučuje se da vrijeme koje učenik/učenica provede u radu kod kuće (pisanje, čitanje, obnavljanje) ne bude duže od trećine vremena provedenog na časovima engleskog jezika, odnosno, da sedmično ne pređe 15 min. po času.*

Projekti

Rad na projektima razvija samostalnost/kooperativnost i osjećaj odgovornosti kod učenika/učenica, pa je stoga tijesno povezan sa autonomijom učenika/učenice i razvijanjem vještina samostalnog učenja (Vidi *Autonomija učenika/učenice*).

Dobar projekat je onaj u kome je zadatak jasno definisan i prilagođen znanju i sposobnostima učenika/učenice. Kada se cilj postavi, učenicima/učenicama treba ostaviti mogućnost da sami/e odluče na koji način će ga postići, kao i da podijele zaduženja i odgovornosti.

Za rad na projektu se može odvojiti vrijeme i na redovnim časovima, ali je vrlo vjerovatno da će se učenici/učenice morati sretati i van časova, pa je stoga, na početku, potrebno precizirati i rok do kojeg valja završiti projekat, jer on mora odgovarati svima, i učenicima/učenicama, i nastavniku/nastavnici.

Kada za to dođe vrijeme, prezentacije je najbolje držati na samom početku časa i to ne više od jedne na jednom času. Prezentacije mogu imati formu zidnih novina, postera sa fotografijama i ispisanim tekstom, izlaganja praćenih slajdovima, video zapisa ili brošura.

Evo i nekoliko ideja.

U nižim razredima osnovne škole mogu se raditi projekti na sljedeće teme:

- moja porodica/najbolji drug/drugarica,
- moja soba/kuća/ulica,
- moj kućni ljubimac,
- izvještaj o ponudi lokalnog pet shop-a,
- moje omiljene igračke i sl.

Tema projekta može biti i vlastita zemlja i ono čime se ponosimo i što bismo željeli da drugi znaju o nama.

Prezentacije se mogu pripremati i na teme kao što su: omiljeni pisac, istorijska ličnost, omiljena muzička grupa, glumac, film, pozorišna predstava i sl.

Učenici/učenice mogu sakupljati informacije o stranim zemljama – o njihovoj istoriji, turističkim atrakcijama, običajima, kulturi, svakodnevnom životu, modi, sportu i sl. u zavisnosti od interesovanja – koristeći, ako je moguće, osim uobičajenih izvora informacija, kao što su udžbenici, časopisi, novine, Internet, i intervju sa izvornim govornicima. Od prikupljenog materijala se mogu napraviti (zidne) novine, ili mu se može dati forma ilustrovanog dnevnika, brošure ili reklamne kampanje.

Autonomija učenika/učenice

Nastavnik/nastavnica podstiče i razvija autonomiju učenika/učenice kroz aktivnosti i zadatke koji osposobljavaju učenika/cu da preuzme odgovornost za vlastito učenje i da znanje stečeno u formalnom kontekstu učenja (u učionici) koristi i izvan njega. Iz ovoga proizilazi da na časovima engleskog jezika učenici/učenice treba da steknu, osim jezičkih i sociopragmatičkih, i znanja vezana za sam proces učenja.

Stoga:

- učite učenike/učenice kako da lakše i brže uče, kako da čuvaju naučeno i kako da koriste znanje u novim situacijama, izvan učionice (razgovarajte sa njima o strategijama i stilovima koje koriste u učenju stranog jezika i upoznajte ih sa novim);
- upoznajte ih sa ciljevima i sadržajima aktivnosti/zadataka/materijala i strategijama učenja koje oni impliciraju;
- na višem nivou učenja, uključite ih u adaptiranje i izbor nastavnih materijala gdje god je to moguće;
- podstičite ih da samostalno stiču nova znanja, planiraju, organizuju, prate i provjeravaju učenje. (Vidi *Portfolio*)

Portfolio/Evropski jezički portfolio

Evropski jezički portfolio je lični dokument koji pomaže svima koji uče strane jezike da unaprijede svoje znanje i da bolje upoznaju druge kulture. EJP takođe služi za utvrđivanje trenutnog nivoa poznavanja stranih jezika, u skladu sa nivoima znanja koje je definisao Savjet Evrope u *Zajedničkom evropskom okviru za žive jezike (The Common European Framework of Reference for Languages: learning teaching, assessment)*. Najvažniji dio *Zajedničkog evropskog okvira* predstavlja skala za procjenu znanja. Skala predviđa šest nivoa znanja, uz mogućnost uvođenja tri međunivoa.

Evropski jezički portfolio sadrži tri elementa:

- pasoš,
- jezičku biografiju i
- dosije.

Jezički pasoš

- pruža opštu sliku o poznavanju različitih jezika u određenom trenutku, u skladu sa nivoima znanja iz Zajedničkog evropskog okvira za žive jezike Savjeta Evrope;
- sadrži zvanične sertifikate i svjedoči o jezičkim kompetencijama, interkulturalnim iskustvima i iskustvima u učenju jezika;
- sadrži informacije o pojedinačnim i specifičnim kompetencijama;
- omogućava učenicima/učenicama da sami/e procijene svoje znanje.

Jezička biografija

- omogućava učenicima/učenicama da učestvuju u planiranju sopstvenog učenja, da razmišljaju o učenju i procjenjuju svoje napredovanje;
- podstiče učenike/učenice da evidentiraju šta znaju na svakom od jezika, kao i da navedu iskustva stečena u školi i van nje;
- organizovana je u skladu sa idejom o promovisanju plurilingvizma, to jest, učenja više jezika.

Dosije sadrži odabrane radove učenika/učenica koji ilustruju znanja i vještine navedene u jezičkoj biografiji ili u pasošu.

Svaka zemlja izrađuje jezički portfolio u skladu sa potrebama svog obrazovnog sistema, poštujući smjernice Direktorata za obrazovanje i jezike Savjeta Evrope koji ih i akredituje. Crnogorski model **Evropskog jezičkog portfolija** za učenike/učenice **3. ciklusa osnovne škole** (uzrast 12 do 15 godina) akreditovan je u septembru 2010. Odobren je od strane Savjeta za opšte obrazovanje kao priručna literatura za strane jezike, te se njegova upotreba preporučuje od **7. razreda**.

6. KORELACIJE MEĐU PREDMETIMA

Nastava stranih jezika je, u manjoj ili većoj mjeri, povezana sa svim nastavnim oblastima: prirodnim i društvenim naukama, umjetnošću, informatikom i fizičkom kulturom. Ta veza je naročito tijesna sa nastavom maternjeg jezika. Znanja stečena iz ostalih predmeta čine tematski okvir, a ona stečena na časovima maternjeg jezika su često polazište u nastavi stranih jezika.

7. STANDARDI ZNANJA I ISPITNI KATALOG

7.1 Standardi znanja

Standardi znanja opisuju jezičko ponašanje, odnosno jezička znanja i vještine učenika/učenica koji/e su uspješno savladali/e program engleskog jezika. Na kraju devetogodišnjeg školovanja učenici/učenice treba da postignu standarde znanja u sve četiri vještine osim u slučajevima individualnih posebnosti učenika/učenice.

Za postizanje standarda znanja, učenici/učenice treba da pokažu sljedeća jezička znanja i vještine:

Standardi znanja		
Slušanje i razumijevanje živog i smljenog govora	Učenici/učenice slušaju kraće tekstove sa poznatom tematikom i leksikom.	
	Na kraju drugog ciklusa učenici/učenice znaju da: <ul style="list-style-type: none"> • slijede jednostavna uputstva, • pokazu razumijevanje suštine teksta reagujući: <ul style="list-style-type: none"> - na odgovarajući način neverbalno, - kratkim odgovorima na postavljena pitanja, - prevodom na crnogorski jezik. 	Na kraju trećeg ciklusa učenici/učenice znaju da: <ul style="list-style-type: none"> • slijede uputstva, • pokazu razumijevanje suštine teksta reagujući: <ul style="list-style-type: none"> - na odgovarajući način neverbalno, - kratkim odgovorima na postavljena pitanja, • pronadu traženi podatak, • prepoznaju raspoloženje govornika.
Standardi znanja		
Govor – usmeno izražavanje		
	Na kraju drugog ciklusa učenici/učenice znaju da: <ul style="list-style-type: none"> • postave pitanja i daju odgovore, • u vođenoj interakciji sa sagovornikom razgovaraju uz vizuelne ili pisane podsticaje, o poznatim (obrađivanim) temama. 	Na kraju trećeg ciklusa učenici/učenice znaju da: <ul style="list-style-type: none"> • u kraćoj vođenoj interakciji sa sagovornikom, uz vizuelne ili pisane podsticaje, govore o poznatim ali obimnijim temama (opišu osobe, mjesta, događaje i iskustva).
<i>Dozvoljene su i gramatičke greške i greške u izgovoru i intonaciji.</i>		

Standardi znanja	
Čitanje i razumijevanje pisanog teksta	<p>Učenici/učenice čitaju kraće funkcionalne i duže tekstove (priče).</p> <p>Na kraju drugog ciklusa učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumiju smisao teksta koji sadrži tematiku i leksiku obrađivanu u nastavi. <p>Razumijevanje pokazuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neverbalnim reagovanjem ili odgovorima na pitanja ili tvrdnje koje se odnose na jasno izražene misli u tekstu, • izradom vođenih zadataka u pisanoj formi.
	<p>Na kraju trećeg ciklusa učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumiju suštinu nepoznatog teksta koji sadrži poznatu tematiku i leksiku i uočavaju bitne informacije. <p>Razumijevanje pokazuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovorima na engleskom jeziku u usmenoj ili pisanoj formi, • izradom vođenih zadataka, • razgovorom na engleskom jeziku o pročitanoj tekstu.

Standardi znanja	
Pisanje i pismeno izražavanje	<p>Na kraju drugog ciklusa učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravilno prepisu pojedine rečenice, uputstva, kraće tekstove, • zapišu pojedine riječi, rečenice, uputstva, • dopune kraće tekstove.
	<p>Na kraju trećeg ciklusa učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoću modela i datih riječi pišu kraće funkcionalne tekstove, • pišu o sebi i drugima (izgled, interesovanja), • opisuju događaje.
<i>Dozvoljene su povremene pravopisne i jezičke greške koje ne ometaju razumijevanje napisanog.</i>	

7.2 Ispitni katalog

II ciklus

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<p>Imenice– Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regular plural - Plural of nouns ending in <i>-f, -y, -o, -s, -x, -sh, -ch</i> - Irregular plural (<i>man, woman, child, tooth, foo,</i>) - Genitive 's, s' - Genitive with <i>of</i> - Double genitive - Countable/uncountable nouns <p>Zamjenice – Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personal pronouns (singular plural, subject/object case) - Demonstrative pronouns: <i>this, that these, those</i> - Possessive pronouns (singular, plural) - Interrogative pronouns: <i>who, what, whose</i> - Partitive pronouns: <i>some(body, -thing) any(body, -thing), no(body, -thing)</i> in determiner and nominal function - Indefinite pronouns: <i>one, ones</i> - Introductory it (<i>It's one o'clock, It's raining</i>) <p>Članovi – Articles</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indefinite/Definite/Zero <p>Brojevi – Numbers</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cardinal numbers 1–100 - Ordinal numbers 1–100 <p>Pridjevi – Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - Possessive adjectives - Demonstrative adjectives: <i>this, that, these, those</i> - Interrogative adjectives : <i>which</i> - Adjectives denoting size and colour - Adjectives denoting nations - Position of adjectives (size, colour) - Quantifiers: <i>some, any, many, much, a bit, a little, a few, a lot of</i> 	<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora</p> <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumiju sva jednostavna uputstva i reaguju neverbalno i verbalno koristeći engleski i rijetko crnogorski jezik, - razumiju glavnu misao, znaju da pronađu traženi podatak i uoče detalje (<i>ko, šta, gdje, kako, čiji, koji, koliko</i>) u tekstu koji slušaju i to pokažu izvršenjem jednostavnih zadataka reagujući neverbalno ili verbalno (usmeno ili u pisanoj formi), - mogu da uoče neke izvantekstualne okolnosti sporazumijevanja (npr. raspoloženje i odnos među sagovornicima). <p>Usmeno izražavanje</p> <p>Učenici/učenice imaju prihvatljiv izgovor i intonaciju i znaju/mogu da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odgovaraju na pitanja i sami/e ih postavljaju, - učestvuju u kratkim vođenim aktivnostima i razgovorima koji su inicirani uz pomoć vizuelnih i drugih podsticaja, koristeći uglavnom memorisani jezik, - pitaju o značenju riječi i rečenica na engleskom jeziku. <p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta</p> <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prilično pravilno izgovaraju poznate riječi pri čitanju naglas, - mogu da čitaju u sebi, - mogu da uoče glavnu misao, razumiju detalje (<i>ko, šta, gdje, kako, čiji, koji, koliko</i>) i pronađu određenu informaciju u tekstu i pri tome reaguju neverbalno ili verbalno na engleskom jeziku, - razumiju kratke činjenice tekstova, - koriste bilingvalni rječnik da dođu do značenja novih riječi.

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<p>Predlozi – Prepositions</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prepositions denoting place, time, direction <p>Glagoli – Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Present simple - Present continuous - Past simple (regular, irregular –be, go, see, do, make, buy) - Modal verbs: - <i>Can</i> (ability, permission) - <i>Must</i> (obligation) - <i>Have to</i> (obligation) - <i>Would like</i> (wish) - <i>Shall</i> (suggestion) - Verb + infinitive/gerund - Imperative <p>Prilozi – Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interrogative adverbs: <i>how, where, why, when, how much, how many</i> - Adverbs of manner (regular), irregular (<i>fast, well</i>) - Adverbs of frequency - Position of adverbs <p>Veznici – Conjunctions</p> <ul style="list-style-type: none"> - And, but, or, because 	<p>Pismeno izražavanje</p> <p>Učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napišu kraći vođeni funkcionalni tekst po modelu, - zapišu misli u obliku rečenica, odnosno kraćih tekstova. <p>Jezičke funkcije</p> <p>Učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozdrave i otpozdrave, - predstavljaju sebe i drugoga, - prihvate izvinjenje i izvine se, - kažu uzrast, - iskazuju pripadanje, - izraze osnovne prostorne odnose, - izraze dopadanje i nedopadanje, - traže i daju informacije vezane za: vrijeme, svakodnevne aktivnosti, značenje, izgovor i pisanje riječi u engleskom jeziku, rođendane i datume, cijene, dimenzije i udaljenost, školske predmete i raspored časova, sposobnosti i vještine, odnose među ljudima, želje, zanimanja, hobije i interesovanja, prevozna sredstva, događaje i ljude iz prošlosti, - daju uputstva i naredbe, - izraze slaganje i neslaganje, - traže i daju sugestije, - traže i daju dozvolu i izriču zabranu, - izraze obavezu, - ljubazno zamole za nešto, - ponude, prihvate i odbiju pomoć, - izraze odobravanje, - daju objašnjenje, - opisuju osobe, životinje, mjesta i događaje.

III ciklus

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<p>Imenice – Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regular plural - Plural of nouns ending in <i>-f, -y, -o, -s, -x, -sh, -ch</i> - Irregular plural (<i>man, woman, child</i>) - Genitive 's, s' - Genitive with <i>of</i> - Double genitive - Countable/uncountable nouns - (<i>More + countable/uncountable nouns</i>) - (<i>Less + uncountable nouns</i>) <p>Zamjenice – Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personal pronouns (singular plural, subject/object case) - Demonstrative pronouns: <i>this, that these, those</i> - Possessive pronouns (singular, plural) - Interrogative pronouns: <i>who, what, whose</i> - Partitive pronouns: <i>some(body, -thing) any(body, -thing), no(body, -thing)</i> in determiner and nominal function - Indefinite pronouns: <i>one, ones</i> - Introductory <i>it (It's one o'clock, It's raining)</i> - Relative pronouns: <i>who, which</i> - Reflexive pronouns <p>Članovi – Articles</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indefinite/Definite/Zero <p>Brojevi – Numbers</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cardinal/ordinal 	<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora</p> <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumiju složenija uputstva, - razumiju glavne misli i detalje i mogu da pronađu traženi podatak i uoče vremenske i uzročne odnose u tekstu koji slušaju, - znaju da iznose i jednostavno obrazlože svoje mišljenje o sadržaju teksta, - razlikuju činjenice i mišljenja, - mogu da prepoznaju izvantekstualne okolnosti i komentarišu ih (govornici, situacija, namjena teksta). <p>Usmeno izražavanje</p> <p>Učenici/učenice imaju prihvatljiv izgovor i intonaciju i znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - započnu i održe razgovor o prošlim, sadašnjim i budućim zbivanjima, - improvizuju i parafraziraju, - koriste engleski jezik za zadovoljavanje rutinskih potreba za informacijama i objašnjenjima, - izvještavaju, - opisuju i pripovijedaju.

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<p>Pridjevi – Adjectives Possessive adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demonstrative adjectives: <i>this, that, these, those</i> - Interrogative adjectives: <i>which</i> - Adjectives denoting size and colour - Adjectives denoting nations - Position of adjectives (size, colour) - Comparison of adjectives (monosyllabic, multisyllabic, irregular (<i>good, bad</i>), equal) - Quantifiers: <i>some, any, many, much, a little, a few, a lot of</i> <p>Predlozi – Prepositions</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prepositions denoting place, time, direction <p>Glagoli– Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Present simple - Present continuous (real present, future plans) - Future tense - Past Simple - Past continuous - Present perfect - Present perfect continuous - Past perfect - Passive Voice: - Present simple - Past simple - Stative verbs (<i>look, feel, sound, smell, taste + adjective</i>) - Question tags - <i>Going to</i> (intention) - Imperative (instructions/ directions/ prohibition) 	<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta</p> <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno izgovaraju poznate riječi pri čitanju naglas, a kod nepoznatih se ne zbunjuju, - mogu da razumiju glavne misli i detalje, pronađu traženi podatak, uoče vremenske i uzročne odnose u tekstu koji čitaju i da iznesu i jednostavno obrazlože svoje mišljenje o sadržaju teksta, - razlikuju činjenice i mišljenja, - mogu da prepoznaju izvantekstualne okolnosti i komentarišu ih (govornici, situacija, namjena teksta), - razumiju tekstove sa poznatim jezikom u novom kontekstu, - mogu da dođu do značenja nepoznatih riječi koristeći kontekst i gramatičko razumijevanje, - mogu da uoče odnose između dijelova teksta i toka pripovijedanja. <p>Pismeno izražavanje</p> <p>Učenici/učenice znaju da :</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu funkcionalne tekstove (pismo, dnevnik, intervju, anketa), - napišu kraći vođeni sastav, - samostalno stvaraju kraće tekstove (kreativno pisanje) primjenjujući osnovna pravila interpunkcije i pravopisa i usvojena gramatička pravila i leksiku.

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<ul style="list-style-type: none"> - Modal verbs and expressions: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Can</i> (ability, possibility, permission, suggestion), - <i>Could</i> (polite request) - <i>May</i> (possibility) - <i>Might</i> (suggestion) - <i>Shall</i> (suggestion) - <i>Should</i> (advice) - <i>Will/won't</i> (offer, willingness, refusal) - <i>Would like</i> (wish) - <i>Would ... like?</i> (invitation, offer) - <i>Would rather</i> + bare infinitive - <i>Must/Mustn't</i> (obligation, prohibition) - <i>Have (got) to</i> (obligation) - <i>Had better</i> + bare infinitive - <i>Ought to</i> (desirability) - <i>Used to</i> - Verbs with two objects - Verb + infinitive/gerund - Infinitive (purpose) - Reported speech (statements, questions, commands) with <i>say, tell, ask</i> <p>Prilozi – Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interrogative adverbs: <i>how, where, why, when, how much, how many</i> - Relative adverbs: <i>where</i> - Adverbs of manner (regular), irregular (<i>fast, well</i>) - Adverbs and adverbial phrases of time: <i>ago, yesterday, last night, this evening, tomorrow, then, finally, yet, already, just, since, for</i> - Adverbs of frequency - Intensifiers: <i>very, quite</i> - Position of adverbs - Comparison of adverbs 	<p>Jezičke funkcije:</p> <p>Učenici/učenice znaju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozdrave i otpozdrave, - predstavljaju sebe i drugoga, - prihvate izvinjenje i izvine se, - daju uputstva i naredbe, - kažu uzrast, - iskažu pripadanje, - izraze osnovne prostorne odnose, - izraze dopadanje i nedopadanje, - izraze slaganje i neslaganje, - traže i daju sugestije, - traže i daju dozvolu i izriču zabranu, - izraze obavezu, - ljubazno zamole za nešto, - ponude nešto, prihvate i odbiju, - izraze odobravanje, - izraze savjet i upozorenje, - traže, daju, prihvate i odbiju izvinjenje, - izraze želju ili žaljenje u vezi sa stvarima koje su u suprotnosti sa činjeničnim stanjem, - izraze različite stepene vjerovatnoće, - izraze posljedicu, - izraze prijetnju, - iznesu vrijednosni sud, - obrazlože mišljenje.

Jezički sadržaji	Jezičke vještine i funkcije
<p>Veznici – Conjunctions And, but, or, because, although, while, as, if</p> <p>Rečenice – Clauses</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conditional clauses (type 0, 1 and 2) - Clauses of concession (<i>although, while</i>) - Clauses of result/consequence (<i>so ... that ...</i>) - Clauses of reason - Clauses of comparison (<i>than , as, not + so + adjective + as</i>) - Clauses of time (<i>before, when</i>) <p>Exclamatory sentences</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>What + (a) noun</i>	

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJE

Provjeravanje i ocjenjivanje znanja protiče u skladu sa principima nastavnog programa.

Provjeravanje je sastavni dio nastave i obavlja se na svakom času. Cilj provjeravanja znanja je da se učeniku/učenici dâ povratna informacija o njegovim/njenim postignućima, a nastavniku/nastavnici o tome u kojoj mjeri se ostvaruju programom postavljene ciljevi. Nastavnik/nastavnica zajedno sa učenicima/učenicama analizira rezultate provjeravanja i ocjenjivanja i planira dalje aktivnosti, trudeći se da podsticajno djeluje na motivaciju učenika/učenica.

8.1 Dijagnostičko, redovno i konačno provjeravanje

Dijagnostičko provjeravanje koristimo na početku školske godine da utvrdimo šta učenici/učenice već znaju. Rezultate dijagnostičkog provjeravanja ne ocjenjujemo, niti ih koristimo za rangiranje učenika/učenica.

Redovno provjeravanje se koristi tokom cijele školske godine i pokazuje nam u kojoj mjeri postizemo postavljene ciljeve.

Konačno provjeravanje znanja (interno/eksterno) se vrši na kraju višegodišnjeg perioda/ciklusa kao pokazatelj opšteg nivoa znanja (*proficiency*).

8.2 Tehnike provjeravanja znanja

Tehnike provjeravanja znanja moraju biti u skladu sa stilovima učenja učenika/učenice. Najčešće su:

- **Posmatranje usmenog jezičkog ponašanja** učenika/učenice u toku nastavnih aktivnosti, odnosno, tokom individualnog rada i rada u parovima i grupama. Na osnovu unaprijed dogovorenih kriterijuma nastavnik/nastavnica redovno bilježi svoja zapažanja o pravilnosti izgovora, fluentnosti, jasnoći izražavanja misli, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, primjerenosti iskaza, namjeni i okolnostima sporazumijevanja, snalažljivosti u novim situacijama.
- **Pismena provjera znanja**, koju obično vršimo putem:
  - različitih vrsta testova i
  - vođenih i slobodnih sastava koje učenici/učenice pišu na času ili kod kuće.

Pri ocjenjivanju sastava vodi se računa o interpunkciji i pravopisu, jasnoći izražavanja misli, primjerenosti teksta njegovoj namjeni, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, konstrukciji rečenice, organizaciji pasusa/teksta, formi teksta, koheziji, obradi teme.

8.3 Ocjenjivanje

8.3.1 Obavezni načini ocjenjivanja znanja

Pismena provjera znanja organizuje se od šestog razreda, u decembru i maju, u trajanju od dva nastavna časa (blok čas ili dva uzastopna časa) u vidu testa koji će biti komplementaran ciljevima nastave u formi interne/eksterne provjere znanja.

Provjerom se obuhvataju:

- razumijevanje živog i snimljenog govora,
- razumijevanje pročitanoog teksta,
- pismeno izražavanje,
- poznavanje leksike i gramatike.

Ocjenjivanje se vrši na poznatim tipovima zadataka sa jasnim uputstvima. Učenike/učenicice treba blagovremeno upoznati sa kriterijumima ocjenjivanja.¹

8.3.2 Zaključna ocjena oslikava znanje učenika/učenica u odnosu na postavljene ciljeve predmeta.

Principi ocjenjivanja

Svaku provjeru znanja ne prati i ocjenjivanje.

Ciljevi i kriterijumi ocjenjivanja su jasni i učenicima/učenicama poznati.

Ocjenjivanje se vrši na poznatim tipovima zadataka i aktivnosti.

Uputstva uz zadatke i aktivnosti su jasna i nedvosmislena.

Ocjenjuje se znanje učenika/učenicice, a ne njegovo/njeno neznanje.

---

¹ Pri provjeri pismenog izražavanja nastavnik/ca je dužan/a da uvaži i originalne odgovore.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU

9.1 Materijalni uslovi

Nastava se odvija u učionici koja je opremljena kasetofonom i/ili CD plejerom, grafoskopom i vizuelnim sredstvima (posteri, mape, itd).

Kvalitetniji rad omogućava specijalizovana učionica sa TV prijemnikom/video/DVD plejerom, kompjuterom, štampačem i priručnom literaturom za učenike/učenicke. Preporučuje se i povremena upotreba odgovarajuće računarske učionice (jedan računar koriste dva/dvije učenika/učenicke; računari su umreženi i povezani na Internet).

Školska biblioteka je opremljena rječnicima, gramatikama, časopisima, beletristikom i priručnom literaturom za samostalni rad učenika/učenicke.

9.2 Literatura:

- Cambridge Handbooks for Language Teachers, CUP
- Cambridge Teacher Training and Development, CUP
- Cambridge Language Teaching Library, CUP
- Resource Books for Teachers, OUP
- Oxford Basics, OUP
- Oxford Handbooks for Language Teachers, OUP
- Teaching Techniques in English as a Second Language, OUP
- Materials for Language Teachers, Longman
- How to ... , Longman

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/NASTAVNICA I STRUČNIH SARADNIKA/SARADNICA

Nastavu izvodi nastavnik/nastavnica koji je završio/la odgovarajući fakultet ili višu školu (nastavnik/nastavnica, odnosno profesor/profesorka engleskog jezika).

Predmetni program

ENGLISKI JEZIK

fakultativna nastava

I, II i III razred osnovne škole

---

1. NAZIV NAZIV NASTAVNOG PREDMETA**STRANI JEZIK****NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA****ENGLESKI JEZIK (fakultativna nastava)****2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA****a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa**

Engleski jezik je danas glavno sredstvo komunikacije širom svijeta. U Crnoj Gori se može učiti od četvrtog razreda osnovne škole kao prvi strani jezik, od sedmog razreda kao izborni predmet i od prvog do trećeg razreda kao fakultativni predmet.

Osnovni elementi nastave stranih jezika su učenje jezika i sticanje znanja o jeziku, pa je i suština nastave engleskog jezika:

- osposobljavanje učenika/učenica za uspješnu usmenu i pismenu komunikaciju na engleskom jeziku i
- stvaranje dobre lingvističke osnove za dalje izučavanje jezika.

Osim ovih, nastava engleskog jezika obuhvata i druge opšteobrazovne i vaspitne sadržaje (Vidi *Opšti ciljevi predmetnog programa*).

b) Broj časova po godinama obrazovanja

Razred	Fakultativna nastava 1 – 3. godina učenja	
	Nedjeljni broj časova	Godišnji broj časova
I	2	60+8*
II	2	60+8*
III	2	60+8*
Ukupno		180+24*

*Časovi koji se planiraju na nivou škole

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Ciljevi i zadaci učenja engleskog jezika u osnovnoj školi se zasnivaju na uvažavanju potreba i učenika/učenica i društva, te na kompetencijama koje omogućavaju da se te potrebe zadovolje.

Nastava engleskog jezika po ovom programu ima za cilj da:

- omogući učeniku/učenici da proširi svoju sposobnost sporazumijevanja izvan granica maternjeg jezika,
- stvori dobru lingvističku osnovu za dalje izučavanje jezika,
- osposobi učenike/učenice da počnu da preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i znanje, odnosno da počnu da izgrađuju svoje zahtjeve kao korisnici jezika i oblikuju lične ciljeve učenja, vrednuju svoja dostignuća i trude se da ih poprave, pripremajući ih tako za samostalno i permanentno učenje,
- podstiče pravilan razvoj ličnosti učenika/učenice u intelektualnom, emocionalnom i moralnom smislu, te njegovu/njenu kreativnost i osjećaj za lijepo,
- doprinese formiranju autonomne, demokratične, empatične ličnosti koja će, šireći svoja znanja o drugim narodima i kulturama i istovremeno razvijajući svijest o vlastitim kulturnim vrijednostima, biti sposobna da na primjeren način djeluje u interkulturalnom i plurilingvalnom okruženju.

Za realizaciju navedenih ciljeva učenici/e stižu jezička i druga znanja i vještine koje su pobrojane dalje u tekstu.

Lingvistička kompetencija

Učenici/učenice:

- upoznaju strani jezik na nivou fonetike, morfologije, sintakse, semantike, leksike i na tekstualnom nivou i osposobljavaju se za usmeno i pismeno sporazumijevanje.

Sociolingvistička kompetencija

Učenici/učenice:

- razvijaju sposobnost razumijevanja tekstova u pogledu njihove namjene i izvantekstualnih okolnosti sporazumijevanja,
- ovladavaju primjerenim načinima usmenog sporazumijevanja i neverbalnog reagovanja.

Diskursna kompetencija

Učenici/učenice:

- razvijaju strategije koje im omogućavaju da stvore primjeren usmeni i pisani tekst (organizuju, strukturiraju i prilagođavaju poruku) .

Poznavanje strategija rješavanja problema u komunikaciji

Učenici/učenice:

- razvijaju strategije rješavanja nesporazuma i savladavanja prepreka u sporazumijevanju.

Sociokulturološko znanje

Učenici/učenice:

- upoznaju važne aspekte društva i kulture zemalja engleskog govornog područja i postaju svjesniji sličnosti i razlika između svijeta u kojem žive i onog koji upoznaju kroz učenje engleskog jezika.

Poznavanje strategija samostalnog učenja

Učenici/učenice:

- upoznaju i razvijaju strategije samostalnog učenja (aktivnosti koje koriste pri sticanju, čuvanju i upotrebi znanja), čime se osposobljavaju za permanentno učenje.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Predložene teme i sadržaje nije obavezno obrađivati po navedenom redoslijedu, ali je pri planiranju nastave neophodno uvažiti činjenicu da su neka znanja neophodna za usvajanje drugih.

Za predložene aktivnosti nastavnik/nastavnica će sam/sama odabrati oblike rada (individualni, rad u parovima, grupama ili frontalni).

I ciklus

I razred (1. godina učenja)

TEMATSKI OKVIR: ja, moje tijelo, porodica i prijatelji, moja učionica i školski pribor, kućni ljubimci, domaće i divlje životinje, moje igračke, praznici (rođendan, Nova godina).

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava kratka i jednostavna uputstva, - razumije i odgovara na kratka i jednostavna pitanja, - uočava glavnu misao i pronalazi određene detalje u tekstu koji sluša (kratka pjesma, recitacija, dijalog, priča, razbrajalica ...). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgovara glasove kojih nema u maternjem jeziku i imitira intonaciju onoga što čuje, - recituje i pjeva jednostavne pjesme, - verbalno reaguje na pitanja i zahtjeve nastavnika/nastavnice, - daje jednostavna uputstva i naredbe, - postavlja pitanja, - koristi usvojene fraze u dijalozima. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju kraći tekst i reaguju uglavnom neverbalno (crtanjem, bojenjem, razvrstavanjem slika, oblikovanjem i izradom predmeta od različitih materijala, fizičkom aktivnošću – mimikom, gestom i pokretom i slično) i rjeđe verbalno (izgovaranjem riječi i kratkim odgovorima). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - recituju, pjevaju, broje, - igraju jezičke igre, - daju i izvršavaju jednostavna uputstva i naredbe, - igraju uloge (role-play), - učestvuju u dramatizacijama, - učestvuju u kratkom razgovoru sa učenicom/učenicom ili nastavnikom/nastavnicom, - simuliraju sporazumijevanje u jednostavnim situacijama. 	<p>Imenice – Nouns Regular plural Genitive 's</p> <p>Zamjenice – Pronouns Personal pronouns –I, you, it Demonstrative pronouns– <i>this, that</i> Interrogative pronouns– <i>who, what, whose</i></p> <p>Članovi – Articles Indefinite/definite</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal numbers 1–10</p> <p>Pridjevi – Adjectives Possessive adjectives–<i>my, your</i> Adjective denoting size and colour</p> <p>Glagoli –Verbs Present Simple:to be, to like</p> <p>Imperative</p>	<p>Maternji jezik i književnost: gramatički i fonološki sistem jezika, elementi dramatizacije.</p> <p>Matematika: brojevi do 6.</p> <p>Priroda društvo: "ja" u školi i porodici, porodični praznici i svečanosti.</p> <p>Fizičko vaspitanje: igre i gestovi, kretanje uz muzičku pratnju.</p> <p>Muzička kultura: pjesme, razvijanje muzikalnosti i osjećaja za ritam.</p> <p>Likovna kultura: crtanje i izrada postera različitim tehnikama.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozdravi i otpozdravi, - predstavi sebe i drugoga (drugove/drugarice, članove porodice), - se zahvali, - iskaže pripadanje, - kaže uzrast, - daje jednostavne naredbe, - imenuje osobe, dijelove tijela, predmete i životinje, - opisuje predmete i životinje (boja i veličina). 		<p>Interrogative adverbs <i>How</i></p> <p>Veznici–Conjunctions <i>and</i></p>	

II razred (2. godina učenja)

TEMATSKI OKVIR: ja, moje tijelo, porodica i prijatelji, moja učionica i školski pribor, hrana, kućni ljubimci, domaće i divlje životinje, moje igračke, praznici (rođendan, Nova godina).

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava kratka i jednostavna uputstva, - razumije i odgovara na kratka i jednostavna pitanja, - uočava glavnu misao i određene detalje/traženu informaciju u tekstu koji sluša (kratka pjesma ili recitacija, dijalog, priča, razbrajalica). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgovara glasove kojih nema u maternjem jeziku i imitira intonaciju onoga što čuje, - recituje i pjeva jednostavne pjesme, - verbalno reaguje na pitanja i zahtjeve nastavnika/nastavnice, - daje jednostavna uputstva i naredbe, - postavlja pitanja, - koristi utvrđene fraze za određene namjene, - učestvuje u kraćem razgovoru po modelu. <p>Jezičke funkcije: Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje informacije (vezane za osobe, predmete, životinje, vremenske prilike), - izražava dopadanje i nedopadanje, - izražava osnovne prostorne odnose. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju kraći tekst i reaguju uglavnom neverbalno (crtanjem, bojenjem, razvrstavanjem slika, oblikovanjem i izradom predmeta od različitih materijala, fizičkom aktivnošću (mimikom, gestom i pokretom i slično) i rjeđe verbalno (izgovaranjem riječi i kratkim odgovorima). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - recituju, pjevaju, broje, - igraju jezičke igre, - daju i izvršavaju jednostavna uputstva i naredbe, - igraju uloge (role-play), - učestvuju u dramatizacijama, - učestvuju u kratkom razgovoru sa učenicima/učenicama ili nastavnikom/nastavnicom, - simuliraju sporazumijevanje u jednostavnim situacijama. 	<p>Imenice – Nouns Regular plural Genitive 's</p> <p>Zamjenice – Pronouns Personal pronouns <i>He, she</i></p> <p>Članov i– Articles Indefinite/definite</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal numbers 1–20</p> <p>Pridjevi – Adjectives Possessive adjectives–<i>his, her</i></p> <p>Prijedlozi – Prepositions–<i>in, on, under</i></p> <p>Glagoli – Verbs Present Simple: to be, to like There is/are</p> <p>Interrogative adverbs–<i>where</i></p> <p>Veznici – Conjunctions <i>but</i></p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički i fonološki sistem jezika.</p> <p>Priroda i društvo: ja i moja hrana, vremenske promjene.</p> <p>Fizičko vaspitanje: igre i gestovi, kretanje uz muzičku pratnju.</p> <p>Muzička kultura: pjesmice, razvijanje muzikalnosti i osjećaja za ritam.</p> <p>Likovna kultura: crtanje i izrada postera različitim tehnikama.</p>

III razred (3. godina učenja)

TEMATSKI OKVIR: ja, moje tijelo i odjeća, porodica i prijatelji, moj dom, moja hrana, moje igračke, kućni ljubimci, domaće i divlje životinje, vještine i sposobnosti, saobraćajna sredstva, vremenske prilike, praznici (rođendan, Nova godina).

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Razumijevanje živog i snimljenog govora Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije i izvršava kratka i jednostavna uputstva, - razumije i odgovara na kratka i jednostavna pitanja, - uočava glavnu misao i određene detalje/trazenu informaciju u tekstu koji sluša (kratka pjesma ili recitacija, dijalog, priča, razbrajalica). <p>Usmeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgovara glasove kojih nema u maternjem jeziku i imitira intonaciju onoga što čuje, - recituje i pjeva pjesmice, - verbalno reaguje na pitanja i zahtjeve nastavnika/nastavnice, - daje jednostavna uputstva i naredbe, - postavlja pitanja, - koristi utvrđene fraze za određene namjene, - učestvuje u kraćem razgovoru po modelu. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju kraći tekst i reaguju neverbalno (npr. crtanjem, bojenjem, razvrstavanjem slika, povezivanjem slika i teksta, označavanjem tačnih odnosno netačnih tvrdnji, oblikovanjem i izradom predmeta od različitih materijala, fizičkom aktivnošću) i verbalno (izgovaranjem riječi, kratkim odgovorima, dopunjavanjem teksta, ispunjavanjem tabela). <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - recituju, pjevaju i igraju jezičke igre, - daju i izvršavaju uputstva i naredbe, - učestvuju u razgovoru sa učenicima/učenicama i nastavnikom/nastavnicom, - igraju uloge (role play), - simuliraju sporazumijevanje u jednostavnim situacijama, - učestvuju u dramatisacijama. 	<p>Imenice – Nouns Regular plural Genitive 's</p> <p>Zamjenice – Pronouns Personal Pronouns– <i>we, they</i> Demonstrative pronouns(<i>these, those</i>)</p> <p>Članovi – Articles Indefinite/Definite/Zero</p> <p>Brojevi – Numbers Cardinal numbers 1–20</p> <p>Pridjevi – Adjectives Possessive adjectives–<i>our, their</i></p> <p>Prijedlozi – Prepositions <i>Behind, next to, by</i></p> <p>Glagoli – Verbs Present Simple (be, like, have got) Modal verbs: Can (ability) Present Continuous – wear</p>	<p>Crnogorski jezik i književnost: gramatički, fonološki i pravopisni sistem jezika.</p> <p>Priroda i društvo: slobodne aktivnosti, hobi, saobraćajna sredstva.</p> <p>Fizičko vaspitanje: igre i gestovi, kretanje uz muzičku pratnju.</p> <p>Muzička kultura: pjesmice, razvijanje muzikalnosti i osjećaja za ritam.</p> <p>Likovna kultura: izrada crteža i postera različitim tehnikama</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>Čitanje i razumijevanje pisanog teksta Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pisanu i govornu formu jezika, - čita naglas i prilično pravilno izgovara poznate riječi. <p>Pisanje i pismeno izražavanje Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisuje pojedine riječi , - piše pojedine riječi po sjećanju, - piše čestitke. <p>Jezičke funkcije Učenik/učenica treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i daje informacije (vezane za dijelove tijela, odjeću, prostorije, opremu stana, sposobnosti i vještine, saobraćajna sredstva), - kratko opisuje, - osobe, predmete i životinje. 	<p>Učenici/učenice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju pojedine riječi i kraće tekstove naglas, - slažu riječi u kraće rečenice, - povezuje slike predmet/životinja i sl. sa njihovim imenima/nazivima. <p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisuju ili zapisuju po sjećanju pojedine riječi, - prave vlastite (mini) slikovne rječnike ili banke riječi. 		

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Namjera ovih didaktičkih preporuka je da pomognu nastavniku/nastavnici da ostvari postavljene ciljeve primjenjujući u nastavi najnovija saznanja s područja primijenjene lingvistike, pedagogije i psihologije, te pozitivna domaća i strana iskustva vezana za nastavu i učenje engleskog jezika, a da pri tome ne ograniče njegovu/njenu kreativnost.

Kao osnova za ove didaktičke preporuke poslužile su *Didaktičke preporuke date uz Nastavni plan i program za engleski jezik kao prvi i drugi strani jezik*: **potcrtani su dijelovi teksta koji važe i za nastavu i učenje engleskog jezika na ovom nivou i dodate brojne napomene koje se odnose prije svega, ali ne uvijek i samo, na rad sa najmlađim učenicima/učenicama.**

Nastavnik/nastavnica i učenik/učenica u savremenoj nastavi

- U središtu pažnje savremene nastave je učenik/učenica i proces učenja. Uvažavajte uzrast, sposobnosti, potrebe, interesovanja i želje svojih učenika/učenica. (Vidi Napomenu 1)
- Nastavnik/nastavnica nije više jedini izvor znanja i informacija i njegova/njena uloga nije samo prenošenje znanja. Vaš zadatak je i da podstičete učenike/učenice da koriste i druge izvore znanja i informacija i da ih učite kako da uče (Vidi *Autonomija učenika/učenice*).
- Potrudite se da atmosfera u razredu bude prijatna i nesputavajuća, a istovremeno i radna, jer samo u takvoj atmosferi nastava može biti uspješna. Atmosfera napetosti i straha čini svako učenje neefikasnim. Koristite metodu pozitivne motivacije. Izbjegavajte negativnu kritiku. Prihvatite učenike/učenice kao ravnopravne sagovornike i stvorite atmosferu uzajamnog povjerenja (nastavnik/nastavnica–učenik/učenica i učenik/učenica–učenik/učenica) – prijatnije ćete se osjećati i vi i vaši/e učenici/učenice. Na istom zadatku ste zadatku: njihov uspjeh je i vaš uspjeh.
- Ne dozvolite sebi da zaboravite da osim operativnih, nastava engleskog jezika ima i opšte ciljeve. (Vidi Napomenu 2)
  - Neka vaša nastava djeluje podsticajno na razvoj vaših učenika/učenica u intelektualnom, emocionalnom, moralnom, kreativnom i estetskom smislu.
  - Vaša nastava treba da doprinese i formiranju autonomnih, demokratskih i empatičnih ličnosti. Učite ih tome i na vlastitom primjeru. Podstičite samopouzdanje (Vidi Napomenu 3) i nezavisnost, kooperativnost, kulturu dijaloga, tolerantnost, razumijevanje i uvažavanje različitosti i pripremajte vaše učenike/učenice za život u multikulturalnom i plurilingvalnom društvu.

Napomena 1:

U radu sa najmlađim uzrastom imajte na umu sljedeće:

- Djeca ovog uzrasta, a naročito djeca od 6 i 7 godina, **živahnija su od starije djece** i gotovo neumorna u fizičkim aktivnostima, **stoga, kad god je to moguće, učenje treba da se odvija uporedo sa nekom fizičkom aktivnošću**. U ovom periodu potreba za kretanjem je velika, pa ne čudi što je **TPR veoma popularan** kod djece ove starosne dobi (Vidi Napomenu 5).
- **Njihove motorne sposobnosti su u fazi razvoja i ne smije se zaboraviti da** među najmlađim učenicima/učenicama ima puno onih koji/e još uvijek ne mogu da, npr. pravilno drže olovku, uredno oboje crtež i sl. Iz ovoga slijedi da npr. “neuredno” obojeni crtež jednako zaslužuje pohvalu kao i onaj koji je “uredno” obojen!
- **Igra ima veliku ulogu u životu djeteta** – na uzrastu od 6 godina, na primjer, igra je vodeća aktivnost – pa će imati posebno mjesto i u nastavi engleskog jezika na ovom nivou.
- Mašta takođe ima važno mjesto u životu djece i **zato im se mora dati prilika da razvijaju maštu i budu kreativni i na časovima engleskog jezika**.
- Da bi nešto naučila/zapamtila **djeca to moraju prije svega razumjeti (comprehensible input) zato (a i zato što djeca bolje pamte očigledan materijal) koristite vizuelnu pomoć** (kao što su slike, crteži, poster, razni predmeti i sl.), **gestove, izraz lica, intonaciju, stvarne situacije**.
- Obim dječijeg pamćenja je manji što je dijete mlađe, pa **morate voditi računa i o količini inputa**.
- Djeca **vole da**, kada uče svoj maternji jezik, **ponavljaju** riječi dok ih sasvim ne savladaju, što treba iskoristiti i u nastavi stranog jezika. Naravno, **u tome se ne smije pretjerati**. Obratite pažnju na reakcije djece: djeca će vam svojim reakcijama staviti do znanja kada treba prestati sa ponavljanjem.
- Djeca ovog uzrasta **relativno sporo uče i brzo zaboravljaju, pa je potrebno što je moguće češće obnavljati naučeno, pri čemu se mora povesti računa i o tome da se u obnavljanje unese raznovrsnost**. (Poznato je, naime, da djeci na ovom uzrastu brzo postaje dosadno)
- **Pažnja i koncentracija kod mlađih učenika/učenica traju kratko, pa i aktivnosti moraju biti kratke**. Treba, međutim, znati i da, ako ih zainteresujete, njihova pažnja može neobično dugo potrajati. Naravno, što je dijete starije pažnja duže traje. Najveća je kada su učenici/učenice aktivni/e, a najmanja kada pasivno prate nastavnika/nastavnicu.
- Imajte u vidu i to da **osjećanja djeteta u ovom periodu mogu biti labilna**, pa su **djeca sklona emocionalnim ispadima**. Kod djece mlađe od 7 godina ljutnja je češća nego kod starije djece. (Istraživanja su pokazala da se djeca naročito mnogo ljute zbog svojih neuspjeha, ponižavanja i ismijavanja. Sreća je što ljutnja, kažu psiholozi, kod djece kratko traje i djeca brzo zaborave ono na šta su se ljutili)
- **Šestogodišnjaci mogu biti egocentrični i nestabilni u svojim socijalnim reagovanjima**. Sedmogodišnje dijete je u socijalnim odnosima već stabilnije. Istraživanja pokazuju da, za razliku od starije djece, **djeca mlađa od sedam godina često** nijesu voljna da sarađuju sa drugima i da **više vole da rade sama, pa morate biti naročito oprezni i strpljivi kada organizujete rad u parovima ili grupama**. Podstičite djecu na saradnju, naučite ih da, kada žele nešto da kažu ili urade, treba

da sačekaju da na njih dođe red, da saslušaju druge itd. Razvijajte kod djece osjećanja pravednosti, prijateljstva i odgovornosti prema drugima.

- Djeca na svim uzrastima **vole boje, rado pjevaju i vole da im se pjeva.**
- Djeca **saosjećaju sa ličnostima u bajkama i pričama i uživljavaju se u osjećanja drugih.**
- I na kraju, treba znati i to da **nivo psihofizičkog razvoja ne mora odgovarati starosti djeteta** i da na ovom uzrastu postoje velike individualne razlike među djecom u pogledu njihovih sposobnosti, potreba i interesovanja ne samo između različitih starosnih grupa već i unutar iste starosne grupe.

Napomena 2:

- Osim navedenih opštih i operativnih ciljeva, uvijek imajte na umu da **vaši/e najmlađi/e učenici/učenice ne smiju doživljavati nastavu engleskog jezika kao dodatno opterećenje.** Učenje engleskog jezika za njih mora biti prijatno iskustvo. **Djeca treba da se raduju vašim časovima: činite sve što je u vašoj moći da im nastava bude zanimljiva i zabavna i, na što je moguće više načina, budite kod njih želju da uče.**

Napomena 3:

- Vaši najmlađi/e učenici/učenice tek treba da počnu da razvijaju samopoštovanje i samopouzdanje i vaš zadatak je da im u tome pomognete time što ćete, u podsticajnoj atmosferi u učionici, **svakom djetetu redovno pružati priliku da doživi uspjeh u učenju i pohvalu koja uz to ide: preporučuje se da djeca, a naročito ona mlađeg školskog uzrasta, budu što više motivisana za rad, odnosno pohvaljivana i nagrađivana,** jer samo tako mogu steći samopouzdanje. (Pohvale i nagrade, naravno, treba da budu zaslužene inače bi izgubile smisao)
- Ukoliko doživljava neuspjeh u školi, dijete postaje nesrećno i prestaje da bude živahno kao što je bilo.
- Isto tako, **da biste izbjegli favorizovanje pojedinih učenika/učenica potrudite se da uvijek pohvalite barem dva/dvije učenika/učenice istovremeno i da ne hvalite samo “najbolje” učenike/učenice.** Djeca će se radovati ako osjete da ih **volite.** Pohvalite i nagradite grupe i parove kao i pojedince.
- A što se tiče **motivacije,** ona je, u tome se slažu i nastavnici/nastavnice i naučnici, jedan od najvažnijih faktora koji utiču na **uspješnost učenja stranog jezika.** Pokažite entuzijazam, optimizam i povjerenje u sposobnosti djece i povećaćete njihovu motivaciju.

UPOTREBA MATERNJEG JEZIKA

- Upotrebu maternjeg jezika u učionici svedite na najmanju moguću mjeru (Vidi Napomenu 4), ali nikada to ne činite na uštrb ostvarivanja postavljenih ciljeva. Navikavajte učenike/učenice da u učionici koriste engleski jezik koliko god im to dozvoljava njihovo trenutno jezičko znanje, a maternji jezik upotrijebite kada je to efikasnije i produktivnije.

Napomena 4:

- Međutim, **kada su najmlađi/e učenici/učenice u pitanju savjetuje se poseban oprez** jer se ne smije pretjerati **sa upotrebom stranog jezika u učionici**: djeca bi se mogla veoma zbuniti i uznemiriti ako biste im se sve vrijeme obraćali na, za njih, nekom čudnom, stranom jeziku.

AKTIVNOSTI: RAZVIJANJE JEZIČKIH VJEŠTINA (Vidi Napomenu 5)

- Pri izboru aktivnosti povedite računa o **diferencijaciji i raznovrsnosti**.

1. Diferencijacija

Odaberite ili adaptirajte aktivnosti tako da odgovaraju različitim stilovima učenja (vizuelni, auditivni, kinestetički) i nivoima znanja vaših učenika/učenica (slabiji/e, bolji/e učenici/e). Ako stalno koristite aktivnosti koje odgovaraju samo jednom stilu učenja, učenici/učenice kojima ne odgovara taj stil biće u neravnopravnom položaju i teže i sporije će učiti. Isto tako, ako sve aktivnosti zahtijevaju viši nivo jezičkih znanja i vještina, slabiji/e učenici/učenice će biti demotivisani/e i neće htjeti/moći u njima učestvovati.

2. Raznovrsnost

Imajte na umu da smjenjivanje različitih oblika nastave (frontalnog, individualnog i rada u parovima i grupama), kraćih i dužih, bučnijih i tiših aktivnosti, kao i smjenjivanje perioda koncentrisane pažnje i opuštanja, daje nastavi notu raznovrsnosti i pospješuje motivaciju.

Napomena 5:

- Kada je riječ o razvijanju jezičkih vještina kod najmlađih učenika/učenica, sve do trećeg razreda se isključivo bavimo razvijanjem vještina slušanja, tj. razumijevanja živog i snimljenog govora, i razvijanjem usmenog izražavanja. Čitanje i pisanje se postepeno uvode tek od druge polovine trećeg razreda.
- Valja napomenuti i to da se danas u radu sa najmlađim učenicima/učenicama, između ostalih, vrlo rado koristi i takozvani TPR pristup (TPR: **Total Physical Response**). Popularan je i kod djece i kod nastavnika/nastavnica upravo zato što:

- omogućava razvijanje vještina razumijevanja govora,
- uvođenje jezičkih sadržaja na veoma vizuelan, kontekstualizovan način,
- zahtijeva od učenika/učenica aktivnost i kretanje,
- u početku, ne vrši pritisak na djecu da govore.

Pjesme, recitacije i priče koje zahtijevaju fizičku aktivnost su, naravno, jedna forma ovog pristupa.

RAZUMIJEVANJE ŽIVOG I SNIMLJENOG GOVORA

- Koristite što je moguće raznovrsnije izvore autentičnih tekstova za slušanje (pjesme, priče, razgovore dviju ili više osoba, kraće monologe, kraća izlaganja, radio i TV reklame, vijesti, odlomke iz radio/TV emisija i serija, odlomke iz filmova) jer nam je cilj da osposobimo učenike/učenice da razumiju prirodni (živi ili snimljeni) govor.
- Iako u nastavi koristite snimke autentičnih tekstova, uvijek imajte na umu da izgovor i intonacija nastavnika/nastavnice često imaju presudan uticaj na izgovor i intonaciju njegovih/njenih učenika/učenica, posebno onih najmlađeg uzrasta. Pogrešan izgovor usvojen u najmlađem uzrastu/početnoj fazi učenja je kasnije teže popraviti.
- Ne zaboravite da aktivnosti za razvijanje vještine razumijevanja govora valja sprovoditi u tri koraka.
  1. **Slušanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/učenica za tekst** (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, pisanim tekstovima na istu temu), **provjeramo poznavanje teme i leksike** (ključne riječi i fraze objašnjavamo i zapisujemo na tablu) i **upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom slušanja**.
  2. **Tokom slušanja učenici/učenice rade zadatke za provjeravanje razumijevanja koji zahtijevaju kratke odgovore:** zadatke višečlanog izbora, zadatke tipa "tačno/netačno", popunjavanje tabele, popunjavanje praznina u tekstu. Ako je potrebno, učenici/učenice mogu čuti tekst više puta.
  3. **Aktivnosti nakon slušanja služe za provjeravanje razumijevanja odslušanog teksta i u ovoj fazi se preporučuje integracija sa ostalim jezičkim vještinama:** može se uraditi zajednički rezime* teksta (ne prepričavanje!), povesti razgovor* o stavovima/idejama izloženim u tekstu, pripremiti i izvesti dramatizacija teksta, zamisliti intervju sa osobom iz teksta, osmisliti projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu i sl.
- Sa najmlađim učenicima/učenicama razgovor će se, naravno, odvijati na maternjem jeziku.

USMENO IZRAŽAVANJE

- Pomozite učenicima/učenicama da se temeljno pripreme za usmene aktivnosti: zajedno odaberite temu i leksiku potrebnu za njenu obradu i dajte im dovoljno vremena za razmišljanje.
- Uspješne su one aktivnosti koje omogućavaju stvarnu razmjenu znanja, informacija, ideja, mišljenja, bilo da se radi o aktivnostima dijaloškog ili monološkog tipa. Poželjno je da u aktivnostima učestvuje što više učenika/učenica, što se postiže radom u parovima ili manjim grupama.
- Vještina vođenja razgovora nije samo u jasnom izražavanju misli/stavova/ideja. Ona uključuje i sposobnost aktivnog slušanja, pa zato učimo učenike/učenice da pažljivo slušaju onoga ko govori i da ga bez potrebe ne prekidaju.

RAZUMIJEVANJE PISANOG TEKSTA

- U nastavi ćemo koristiti što je moguće raznovrsnije autentične tekstova za čitanje (pjesme, priče, dijaloge, pisma, prospekte, brošure, novinske članke, odlomke iz književnih djela). Cilj nam je da osposobimo učenike/učenice za samostalno čitanje i razumijevanje nepoznatih autentičnih tekstova (koristeći odgovarajuću tehniku čitanja: brzo čitanje radi utvrđivanja osnovne ideje, čitanje radi traženja specifične informacije, čitanje radi uočavanja detalja i implicitnog značenja).
- **Čitanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/učenica za tekst** (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, razgovorom o iskustvu učenika/učenice vezanom za problematiku obrađenu u tekstu), **provjeravamo poznavanje teme i leksike** (objašnjavamo ključne riječi i fraze) **i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom/nakon čitanja.**
- **Razumijevanje teksta se može provjeravati tokom ili nakon čitanja.** Izbor aktivnosti će zavisi od toga kada se provjeravanje vrši, a kad god je to moguće čitanje treba povezati sa govorom i pisanjem. Najčešće se koriste sljedeće aktivnosti: odgovori na pitanja, popunjavanje praznina u tekstu/tabeli, sklapanje izmiješanih dijelova teksta u smisaone cjeline hronološkim redom, zadaci višestranog izbora, zadaci tipa 'tačno/netačno', davanje naslova dijelovima teksta, rezime* teksta (ne prepričavanje!), razgovor* o stavovima i idejama izloženim u tekstu, dramatizacija teksta, zamišljeni intervju sa osobom iz teksta, projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu.

* Sa najmlađim učenicima/ama razgovor će se, naravno, odvijati na maternjem jeziku.

Napomena 6:

- **U radu sa najmlađima čitanje i pisanje se postepeno uvode uz pomoć:**
  - crteža i slika osoba/predmeta/ životinja sa i bez ispisanih naziva/imena;
  - kartončića sa nazivima/imenima osoba/predmeta/ životinja;
  - postera ili kartončića sa latiničnim slovima;
  - autentičnih tekstova (natpisi, rođendanske čestitke, ambalaža slatkiša) i sl.

PISANJE I PISMENO IZRAŽAVANJE (Vidi Napomenu 6)

- Prepisivanje i pisanje pojedinih riječi uvodi se postepeno u drugom dijelu drugog polugođa trećeg razreda kada učenici/učenice savladaju latinično pismo.

GRAMATIKA

- Za učenje gramatičkih struktura danas se uglavnom koristi induktivni pristup: učenici/učenice sami otkrivaju jezičke strukture i formiraju pravila vezana za formu i upotrebu, a zatim ih upoređuju sa gramatičkim pravilima u udžbenicima/gramatikama.
- Gramatičke strukture uvodimo postepeno uz mnogo smislenih primjera i utvrđujemo ih na velikom broju vježbi u stvarnim komunikacijskim situacijama. Zadaci treba da budu raznovrsni, da učenicima/učenicama omoguće primjenu prethodnih znanja, opštih znanja i mašte. Učenje je efikasnije ako su strukture uključene u tekst odnosno ako iz njega proizilaze jer učeniku/učenici omogućavaju razumijevanje i adekvatno reagovanje.
- Ciklično vraćanje na već poznate strukture će omogućiti učenicima/učenicama da usvoje strukture koje nijesu bile savladane ili da automatizuju upotrebu već savladanih struktura.
- Neke gramatičke strukture je dovoljno da učenici/učenice samo prepoznaju i razumiju, dok druge treba da znaju da koriste sa manjom ili većom preciznošću.
- Učenici/učenice ne reprodukuju gramatička i druga pravila koja objašnjavaju jezičku strukturu i upotrebu. Poznavanje pravila nije predmet ocjenjivanja.

Napomena 7:

- **Sa najmlađim uzrastom koristite tehnike fokusiranja na formu u smislenim i zanimljivim kontekstima.** Ilustrirajte npr. razliku između jednine i množine imenica vizuelnim sredstvima (*one book/two books; one desk/five desks;*), a onda tražite od učenika/učenica da i oni/e urade isto koristeći svoj školski pribor/namještaj u učionici/igračke i sl. Možete i namjerno praviti gramatičke greške i tražiti od učenika/učenica da ih uoče i isprave. Učenici/učenice vrlo rado učestvuju u ovakvim »igrama« i naročito zadovoljstvo im pričinjava da postavljaju zadatke jedni drugima.

LEKSIKA

- Učenje leksike se smatra jednim od najbitnijih elemenata u učenju stranog jezika i treba joj posvetiti dužnu pažnju. Za prezentaciju i utvrđivanje nove leksike možemo koristiti:
  - predmete, slike, gestove, mimiku,
  - tvorbu riječi (izvedenice, složenice, konverzija),
  - sinonime, antonime, definicije,
  - određivanje značenja riječi na osnovu konteksta,
  - korišćenje slikovnih, jednojezičnih i dvojezičnih rječnika.
- Pokažite učenicima/učenicama da leksiku ne čine samo pojedinačne riječi. Skrećite im pažnju na kolokacije. Učite ih da grupišu riječi, npr. u gramatičke (*happy, unhappy, happily, unhappily, happiness, unhappiness*) ili semantičke grupe (*happy, contented, joyful, pleased*).
- Pripremajte aktivnosti za ciklično ponavljanje ranije obrađene leksike.

ISPRAVLJANJE GREŠAKA

- Kada ispravljate greške činite to na podsticajan način. Dok govore, učenike/učenice ne treba prekidati zbog grešaka koje prave. Evidentirajte ozbiljnije greške i ukažite na njih kad se završi govorna aktivnost. U pismenim zadacima (testovima i sastavima) označite tip greške i, ako je to moguće, prepustite učeniku/učenicu da je sam/a ispravi. Pružite učenicima/učenicama što je moguće češće priliku da sami/e ispravljaju svoje greške ili da to čine u paru ili grupi.

DOMAĆI ZADACI

- Cilj domaćih zadataka je utvrđivanje znanja i vještina koje učenici/e stiču u nastavi i, u izvjesnoj mjeri, podsticanje samostalnosti u učenju. Pri planiranju domaćih zadataka vodite računa o sljedećem: *preporučuje se da vrijeme koje učenik/učenica provede u radu kod kuće (pisanje, čitanje, obnavljanje) ne bude duže od trećine vremena provedenog na časovima engleskog jezika, odnosno, da sedmično ne pređe 15 min. po času.*

Napomena 8:

- Domaći zadaci za najmlađe, prije nego što počnu da čitaju i pišu na engleskom, mogu biti npr. da nešto nacrtaju, kažu/otpjevaju/odrecituju tati/mami/ukućanima, donesu u školu omiljenu igračku, fotografiju iz porodičnog albuma I sl.

PROJEKTI

- Rad na projektima razvija samostalnost/kooperativnost i osjećaj odgovornosti kod učenika/učenica, pa je stoga tijesno povezan sa autonomijom učenika/učenice i razvijanjem vještina samostalnog učenja. (Vidi *Autonomija učenika/učenice*)
- Dobar projekat je onaj u kome je zadatak jasno definisan i prilagođen znanju i sposobnostima učenika/učenice. Kada se cilj postavi, učenicima/ama treba ostaviti mogućnost da sami/e odluče na koji način će ga postići, kao i da podijele zaduženja i odgovornosti.
- Za rad na projektu se može odvojiti vrijeme i na redovnim časovima, ali je vrlo vjerovatno da će se učenici/učenice morati sretati i van časova, pa je, stoga, na početku, potrebno precizirati i rok do kojeg valja završiti projekat, jer on mora odgovarati svima, i učenicima/učenicama, i nastavniku/nastavnici.
- Kada za to dođe vrijeme, prezentacije je najbolje držati na samom početku časa i to ne više od jedne na jednom času. Prezentacije mogu imati formu zidnih novina, postera sa fotografijama i ispisanim tekstom, izlaganja praćenih slajdovima, video zapisa ili brošura.
- Evo i nekoliko ideja:
  1. U nižim razredima osnovne škole mogu se raditi projekti na sljedeće teme:
    - moja porodica/najbolji drug/drugarica,
    - moja soba/kuća/ulica,
    - moj kućni ljubimac,
    - izvještaj o ponudi lokalnog pet shop-a,
    - moje omiljene igračke i sl.
  2. Tema projekta može biti i vlastita zemlja i ono čime se ponosimo i što bismo željeli da drugi znaju o nama.

3. Presentacije se mogu pripremati i na teme kao što su: omiljeni pisac, historijska ličnost, omiljena muzička grupa, glumac, film, pozorišna predstava i sl.
4. Učenici/učenice mogu sakupljati informacije o stranim zemljama – o njihovoj historiji, turističkim atrakcijama, običajima, kulturi, svakodnevnom životu, modi, sportu i sl. u zavisnosti od interesovanja – koristeći, ako je moguće, osim uobičajenih izvora informacija, kao što su udžbenici, časopisi, novine, Internet, i intervju sa izvornim govornicima. Od prikupljenog materijala se mogu napraviti (zidne) novine, ili mu se može dati forma ilustrovanog dnevnika, brošure ili reklamne kampanje.

AUTONOMIJA UČENIKA/UČENICE

- *Nastavnik/nastavnica podstiče i razvija autonomiju učenika/učenice kroz aktivnosti i zadatke koji osposobljavaju učenika/učenicu da preuzme odgovornost za vlastito učenje i da znanje stečeno u formalnom kontekstu učenja (u učionici) koristi i izvan njega. Iz ovoga proizilazi da na časovima engleskog jezika učenici/učenice treba da steknu, osim jezičkih i sociopragmatičkih, i znanja vezana za sam proces učenja. Stoga:*
  - učite učenike/učenice kako da lakše i brže uče, kako da čuvaju naučeno i kako da koriste znanje u novim situacijama, izvan učionice, (razgovarajte sa njima o strategijama i stilovima koje koriste u učenju stranog jezika i upoznajte ih sa novim);
  - upoznajte ih sa ciljevima i sadržajima aktivnosti /zadataka/materijala i strategijama učenja koje oni impliciraju;
  - na višem nivou učenja, uključite ih i u adaptiranje i izbor nastavnih materijala gdje god je to moguće;
  - podstičite ih da samostalno stiču nova znanja, planiraju, organizuju, prate i provjeravaju učenje. (Vidi *Portfolio*)

Napomena 9:

- Evo nekoliko ideja koje možete iskoristiti u radu sa najmlađim učenicima/učenicama:
  - objasnite djeci da će im čuvanje crteža ili slika predmeta čije su nazive naučili na engleskom jeziku pomoći da se kasnije sjete šta su sve na časovima učili/e;
  - podstičite ih da prave banke riječi služeći se različitim izvorima kao što su npr. slikovni rječnici, natpisi na engleskom jeziku na ambalaži slatkiša i (trenutno popularni) natpisi na garderobi, crtani filmovi ili dječiji TV programi na engleskom jeziku i sl;
  - kad god vam se ukaže prilika, dajte djeci mogućnost izbora između dvaju ili više aktivnosti, dva domaća zadatka itd.

PORTFOLIO/EVROPSKI JEZIČKI PORTFOLIO (Vidi Napomenu 10)

- **Evropski jezički portfolio** je projekat čije je jedno od polazišta uvjerenje da se učenje najbolje unapređuje ličnom analizom samog procesa učenja. Termin *portfolio* se obično koristi da označi odabrane radove umjetnika ili drugih stvaralaca kojima se oni predstavljaju potencijalnim mecenama ili klijentima. *Evropski jezički portfolio* sadrži tri elementa:

- a. **pasoš,**
- b. **jezičku biografiju i**
- c. **dosije.**

Pasoš sadrži zvanične sertifikate i dokaze o postignutim jezičkim kompetencijama kao i dio za upisivanje rezultata samoocjenjivanja i internog ili eksternog ocjenjivanja u školi.

Jezička biografija je dio portfolia rezervisan za razmišljanje o vlastitom učenju, procjenjivanju stečenog znanja/napredovanja i planiranja.

Dosije sadrži odabrane radove učenika/učenica koji ilustruju znanja i vještine navedene u jezičkoj biografiji ili u pasosu.

- Iskoristite neku od navedenih ideja u nastavi. Učinićete postupak učenja transparentnijim i podstaći učenike/učenice da postepeno preuzimaju odgovornost za vlastito učenje.

Napomena 10

- Sa najmlađim učenicima/učenicama bi se mogla iskoristiti ideja dosijea, tj. ideja vezana za čuvanje radova učenika/učenica koji služe kao ilustracija njihovog znanja i vještina.

6. KORELACIJE MEĐU PREDMETIMA

Nastava stranih jezika je, u manjoj ili većoj mjeri, povezana sa svim nastavnim oblastima: prirodnim i društvenim naukama, umjetnošću, informatikom i fizičkom kulturom. Ta veza je naročito tijesna sa nastavom maternjeg jezika. Znanja stečena iz ostalih predmeta čine tematski okvir, a ona stečena na časovima maternjeg jezika su često polazište u nastavi stranih jezika.

7. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJE

Provjeravanje i ocjenjivanje znanja protiče u skladu sa principima nastavnog programa.

Provjeravanje je sastavni dio nastave i obavlja se na svakom času. Cilj provjeravanja znanja je da se učeniku/učenici da povratna informacija o njegovim/njenim postignućima, a nastavniku/nastavnici o tome u kojoj mjeri se ostvaruju programom postavljeni ciljevi. Nastavnik/nastavnica zajedno sa učenicima/ama analizira rezultate provjeravanja i ocjenjivanja i planira dalje aktivnosti, trudeći se da podsticajno djeluje na motivaciju učenika/učenice.

7.1. Dijagnostičko, redovno i konačno provjeravanje

Dijagnostičko provjeravanje koristimo na početku školske godine da utvrdimo šta učenici/učenice već znaju. Rezultate dijagnostičkog provjeravanja ne ocjenjujemo, niti ih koristimo za rangiranje učenika/učenica.

Redovno provjeravanje se koristi tokom cijele školske godine i pokazuje nam u kojoj mjeri postizemo postavljene ciljeve.

Konačno provjeravanje znanja (interno/eksterno) se vrši na kraju višegodišnjeg perioda/ciklusa kao pokazatelj opšteg nivoa znanja (*proficiency*).

7.2. Tehnike provjeravanja znanja

Tehnike provjeravanja znanja moraju biti u skladu sa stilovima učenja učenika/učenice. Najčešće je: **posmatranje usmenog jezičkog ponašanja** učenika/učenice u toku nastavnih aktivnosti, odnosno, tokom individualnog rada i rada u parovima i grupama. Na osnovu unaprijed dogovorenih kriterijuma nastavnik/nastavnica redovno bilježi svoja zapažanja o pravilnosti izgovora, fluentnosti, jasnoći izražavanja misli, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, primjerenosti iskaza namjeni i okolnostima sporazumijevanja, snalažljivosti u novim situacijama.

7.3. Ocjenjivanje

Ocjenjivanje je opisno i vrši se shodno opisnom ocjenjivanju iz drugih predmeta u redovnoj nastavi.

8. RESURSI ZA REALIZACIJU

8.1. Materijalni uslovi

Nastava se odvija u učionici koja je opremljena kasetofonom, grafoskopom i vizuelnim sredstvima (poster, mape, itd.)

Kvalitetniji rad omogućava specijalizovana učionica sa TV prijemnikom/videom, grafoskopom, fotokopir aparatom i priručnom literaturom za učenike/učenicke. Preporučuje se i povremena upotreba odgovarajuće računarske učionice (jedan računar za dva/dvije učenika/učenicke, računari su umreženi i povezani na Internet).

Školska biblioteka je opremljena rječnicima, gramatikama, časopisima, beletristikom i priručnom literaturom za samostalni rad učenika/učenicke.

8.2. Literatura:

- Cambridge Handbooks for Language Teachers, CUP
- Cambridge Teacher Training and Development, CUP
- Cambridge Language Teaching Library, CUP
- Resource Books for Teachers, OUP
- Oxford Basics, OUP
- Oxford Handbooks for Language Teachers, OUP
- Teaching Techniques in English as a Second Language, OUP
- Materials for Language Teachers, Longman
- How to ... , Longman

9. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/NASTAVNICA I STRUČNIH SARADNIKA/SARADNICA

Nastavu izvodi nastavnik/nastavnica koji/a je završio/la odgovarajući fakultet ili višu školu (nastavnik/nastavnica, odnosno profesor/profesorica engleskog jezika).

Predmetni program Engleski jezik za prvi ciklus osnovne škole uradila je Komisija u sljedećem sastavu:

mr Ljiljana Subotić, predsjednica
Žana Bulajić, članica
Biljana Čavor, članica

Predmetni program Engleski jezik za drugi i treći ciklus osnovne škole uradila je Komisija u sljedećem sastavu:

mr Ljiljana Subotić, predsjednica
Dragiša Vukotić, član
Senada Kajošević, članica

CIP - Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-24-026-4
COBISS.CG-ID 18415120